

AĞAÇLAR

Prof. Dr. Bedri SERDAR

➤ **VİZE** : % 100 test sınavı

➤ **FİNAL**: % 60 - test sınavı
% 40 -örnek tanıma(barajlı)

Bitkiler Alemi

1. Kütük : Thallophyta (Talli Bitkiler)

Bacteriophyta (Bakteriler)

Mycophyta (Mantarlar)

Phycophyta (Algler):

Cyanophyceae (Mavi-Yeşil Algler)

Chlorophyceae (Yeşil Algler)

Pheaophyceae (Esmer Algler)

Rhodophyceae (Kızıl Algler)

Diatomeae (Diyatomeler)

Ara Grup : Lichenes (Likenler) Alg + Mantar

2. Kütük : Cormophyta (Gövdeli Bitkiler)

1. Alt Kütük : -Bryophyta (Kara Yosunları)
-Pteridophyta (Eğretiler)

2. Alt Kütük : -Spermatophyta :

Gymnospermae

(Tohumlu Bitkiler) (Açık Tohumlular)

Angiospermae :

Liliatae

(Kapalı Tohumlular)

(Monokotiller)

Magnoliatae

(Dikotiller)

AĞAÇ: Tek gövdeli, en az 5-8 m. boy ve 10 cm. çapı olanlar

ÇALILAR: Genellikle birkaç gövdeli, boyları 5 m'ye kadar, çapları ise 10 cm'den az olanlar

Boylu Çalı, Çalı, Bodur Çalı

AĞAÇ

5-10 m : Kısa
10-20 m : Orta
20-30 m : Boylu
30-50 m : Büyük
≥50 m : Dev

BOY ≥ 5-8 m

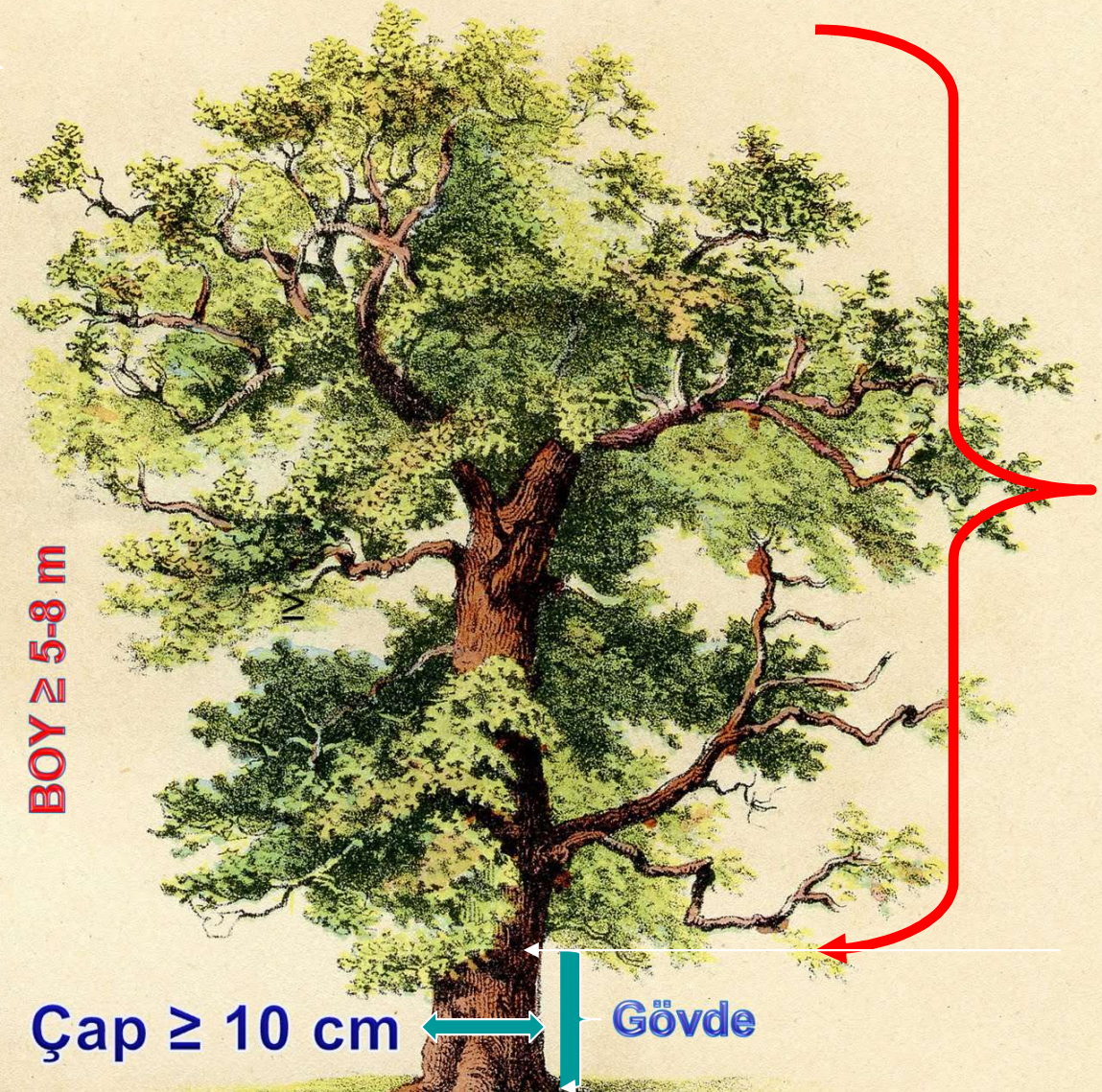
Çap ≥ 10 cm

Gövde

Kök

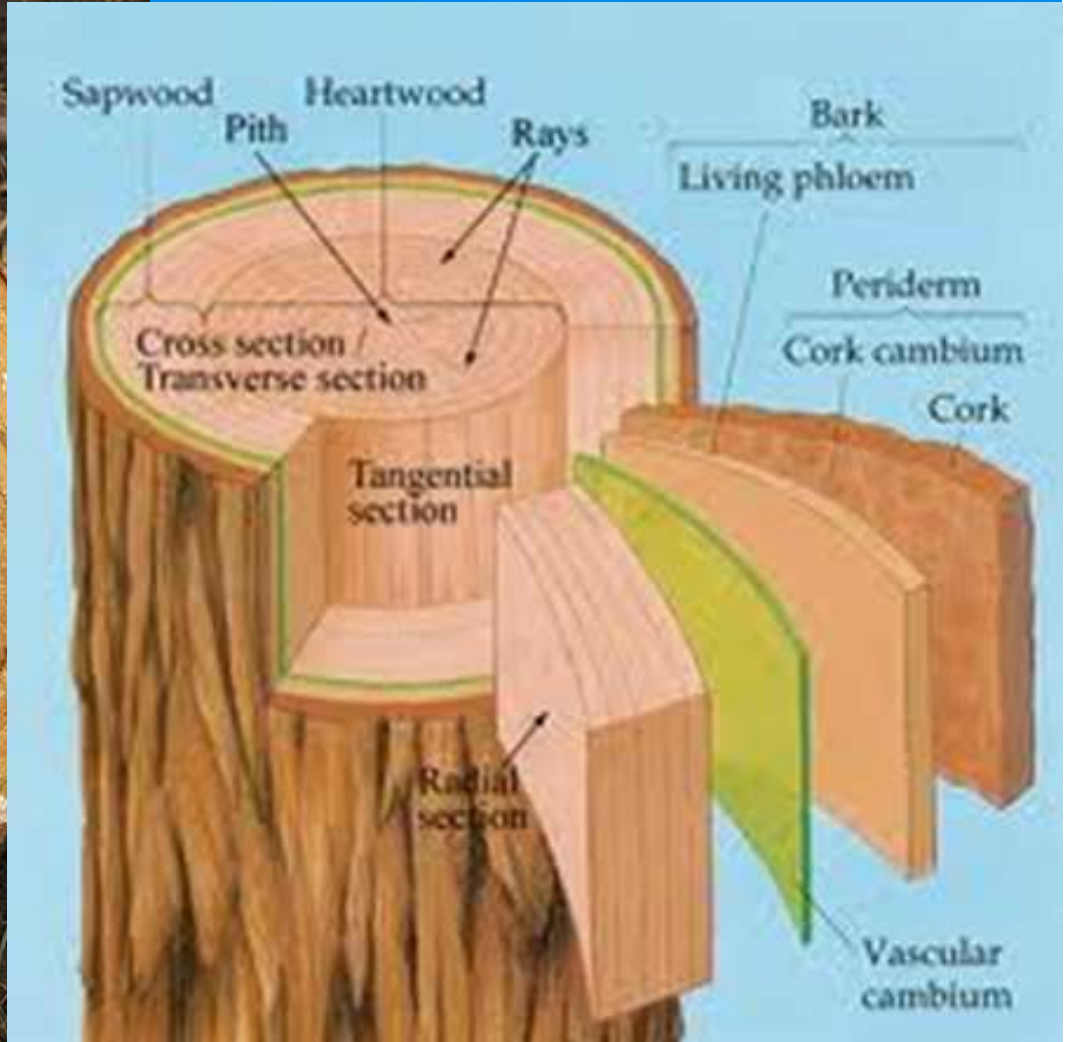
Tepe Tacı

AĞAÇLAR

- Kısa boylu ağaç (ya da ağaççıklar) 5-10 m
- Orta boylu ağaçlar 10-20 m
- Boylu ağaçlar 20-30 m
- Çok boylu ya da büyük ağaçlar 30-50 m
- Dev (görkemli) ağaçlar > 50 m.

Yıllık Halkalar ve Gövdenin Kısımları

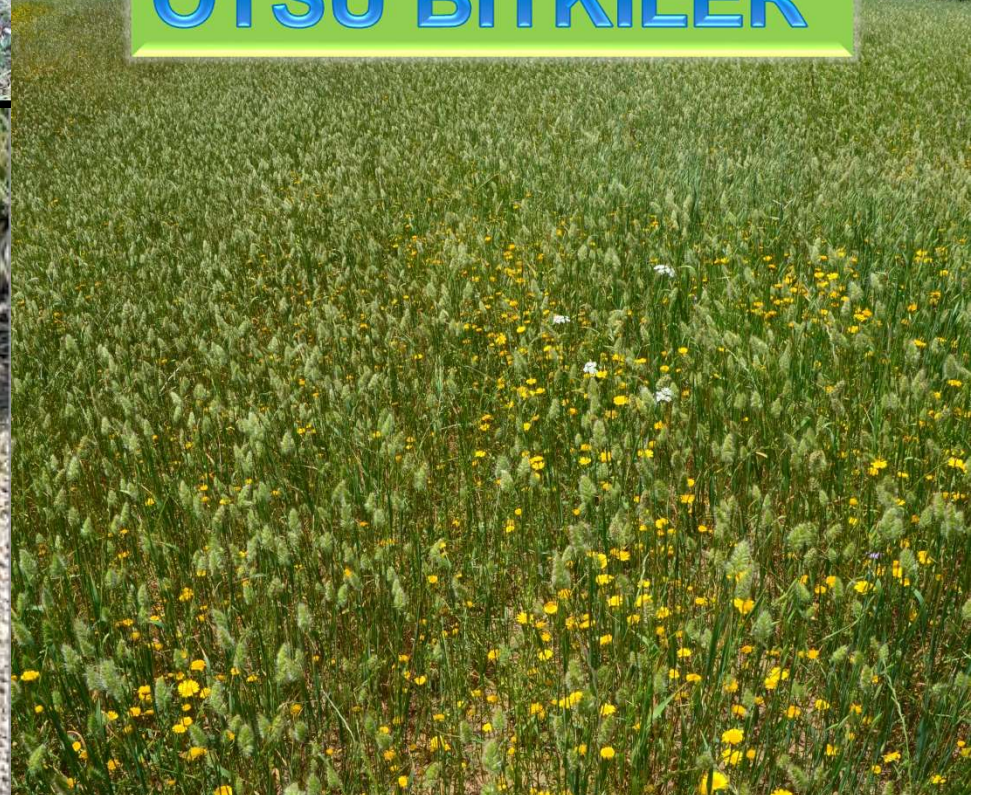

ÇALI

Boy $\leq$ 5-8 m; Çap $\leq$ 10 cm

OTSU BİTKİLER

Dünya üzerinde yaşayan 500. 000 civarında bitki var

2/3'sini tohumlu bitkiler oluşturur.

Gymnospermler ise sayı olarak 600-1000 arasındadır.

Sayı olarak az ama...

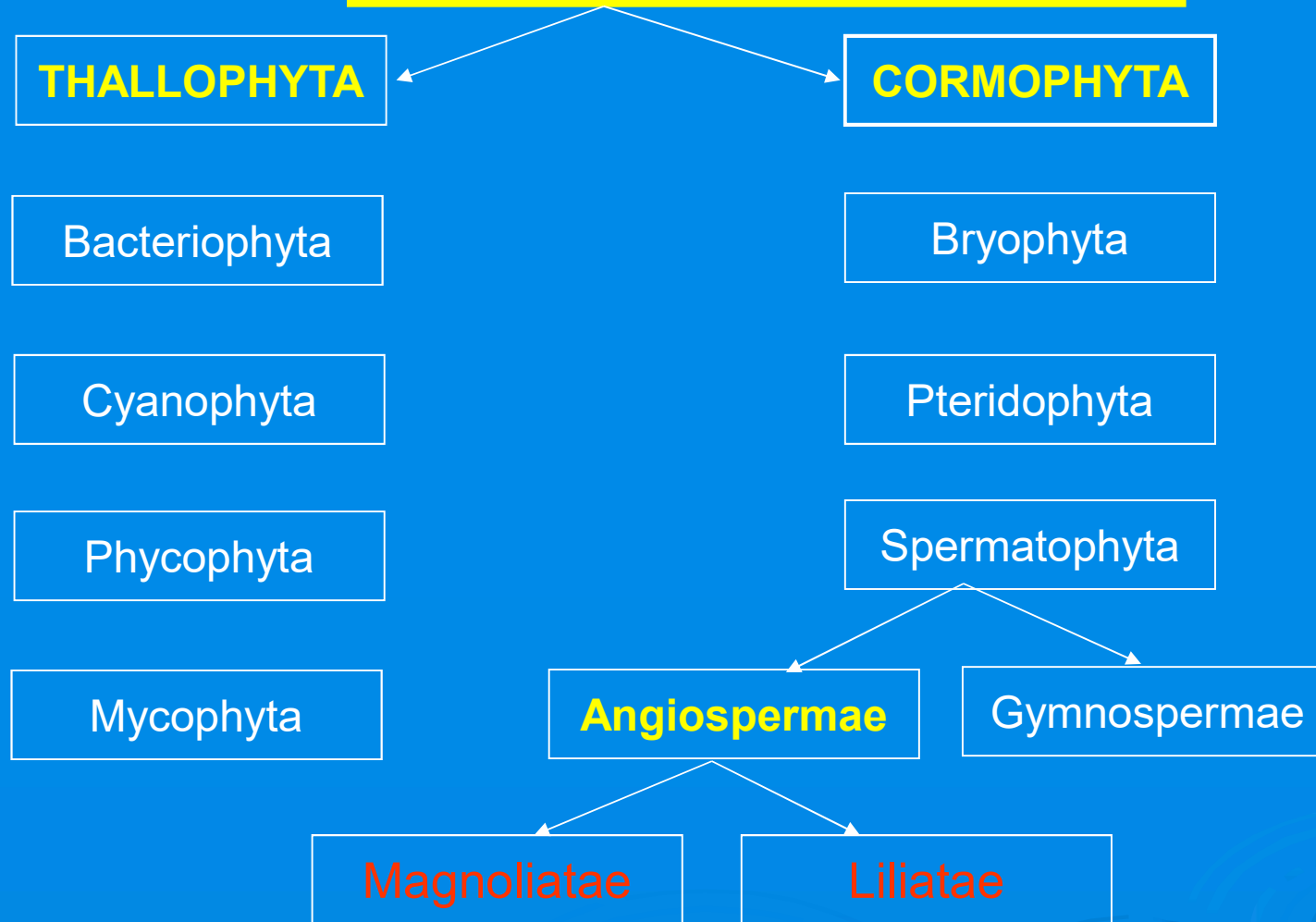
Ülkemizde ise;

Ormanlarımızın

%54 'ü Gymnosperm

Angiospermiler : % 46

BİTKİLER ALEMİ

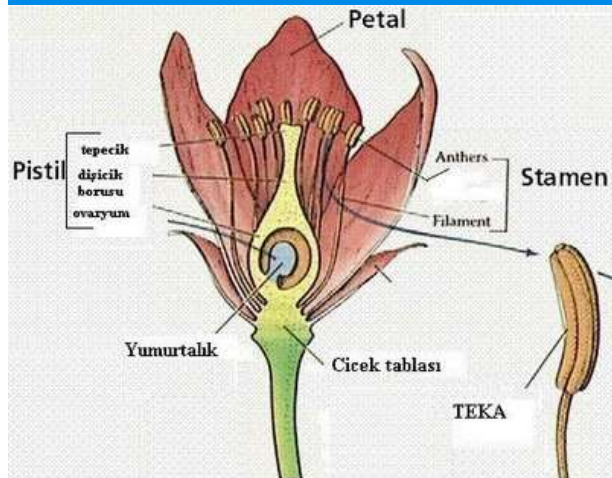
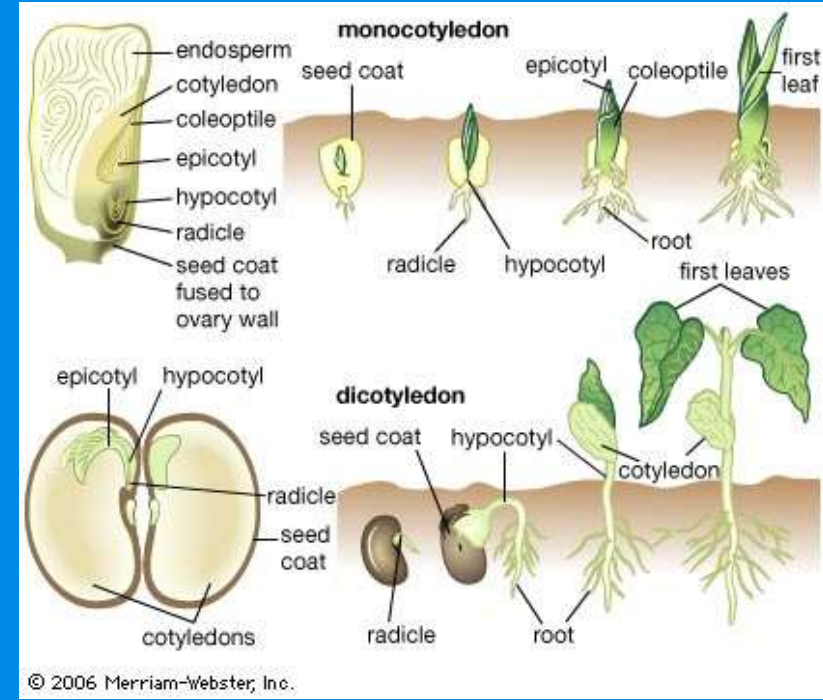

Türün üstünde ve altında sırasıyla aşağı da görülen sistematik birimler bulunmaktadır!!!

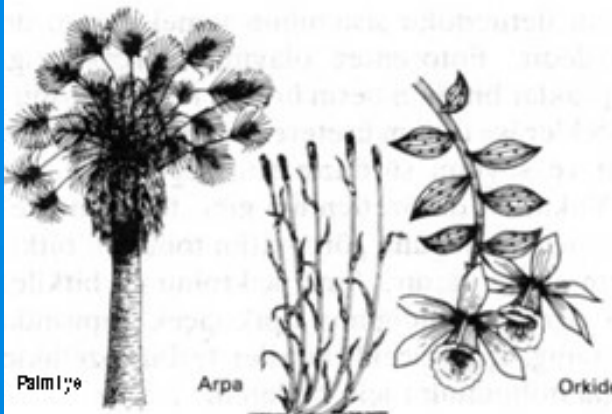
- Divisio (Bölüm) .....phyta
- Classis (Sınıf) .....opsida
- Ordo (Takım) .....ales
- Familia (Familya) .....aceae
- Genus (Cins)
- Species (Tür) Başlangıç takson
- Subspecies (Altür)
- Varieta (Varyete)
- Forma (Form)

ANGIOSPERM BİTKİLERİNİN ÖZELLİKLERİ

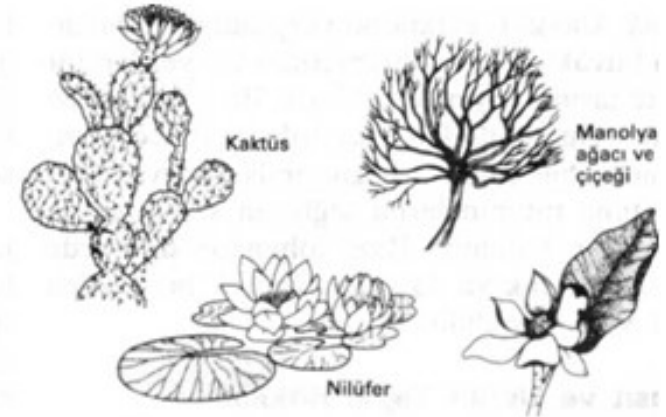
- Bitkiler aleminin en gelişmiş grubunu oluşturur.
- Angiospermilerin, en eski kanıtları (fosil), yaklaşık 120 milyon yıl öncesine yani kratese (tebeşir) döneminin başlarına rastlar.
- Kapalı tohumlu bitkiler hem odunsu hem de otsu yapıdadır.
- Gerçek anlamda çiçeklere sahiptirler
- Angiospermiler, çenek yaprak sayısına göre tek çenekliler (Monokotiledon-Liliatae) ve çift çenekliler (Dikotiledon-Magnoliatae) diye ikiye ayrılırlar.

sazlar, zambak, süsen, orkide ve palmyeler bu sınıftandır (55.000 tür).

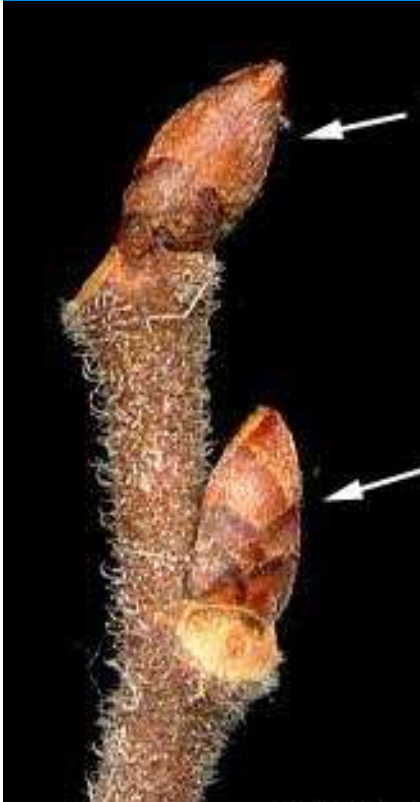
kaktüsler, çalılar ve ağaçlar gibi çiçekli bitkilerin çoğu bu sınıftandır (200.000 tür).

BİTKİLERİNİN BÜYÜME (VEJETATİF) ORGANLARI

TOMURCUK

Oluştukları yıl içerisinde belirli bir boy uzamasına ulaşan bitkilerin köklerinden başka kısımlarında (yaprak koltukaltı) ve işlevleriyle yeni sürgünler, yaprak ve çiçekler oluşturan organdır.

Uç tomurcuğu
(Terminal tomurcuk)

Yan tomurcuk
(Subterminal tomurcuk)

ANGIOSPERMAE BİTKİLERİNİN VEJETATİF ORGANLARI

Tomurcuk Dizilişleri

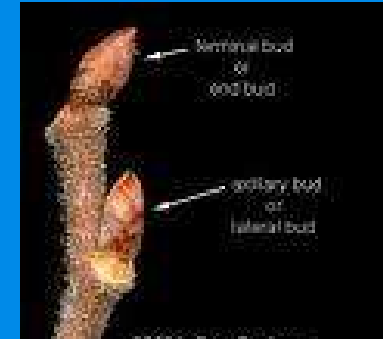
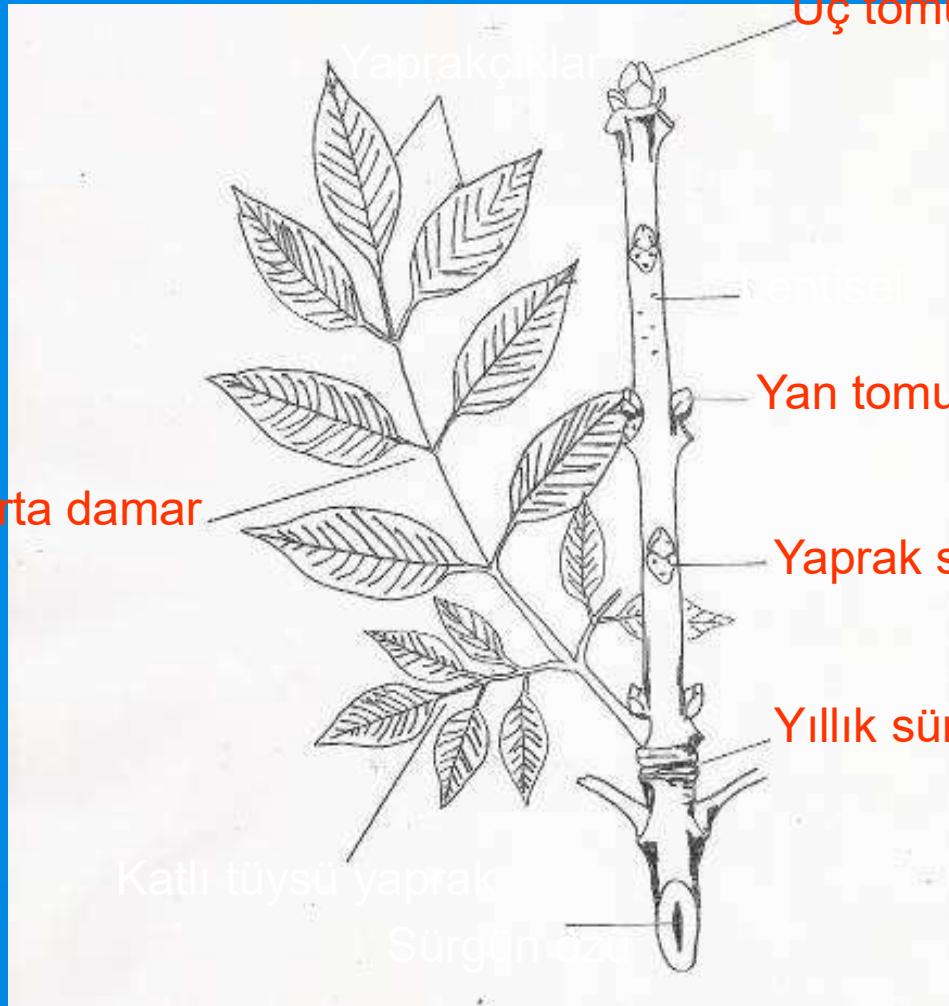
1. Dağınık diziliş

- a) İki sıralı sarmal (Almaçlı)
- b) Çok sıralı sarmal

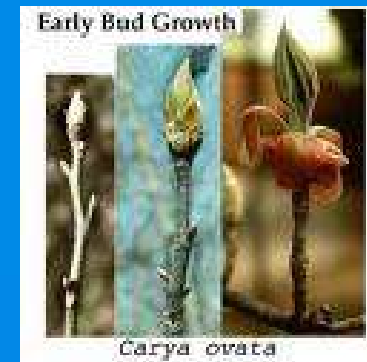
2. Karşılıklı diziliş (Karşılıklı Çapraz)

3. Çevrel diziliş

ANGIOSPERMAE BİTKİLERİNİN VEJETATİF ORGANLARI

Tomurcukları sarmal dizili

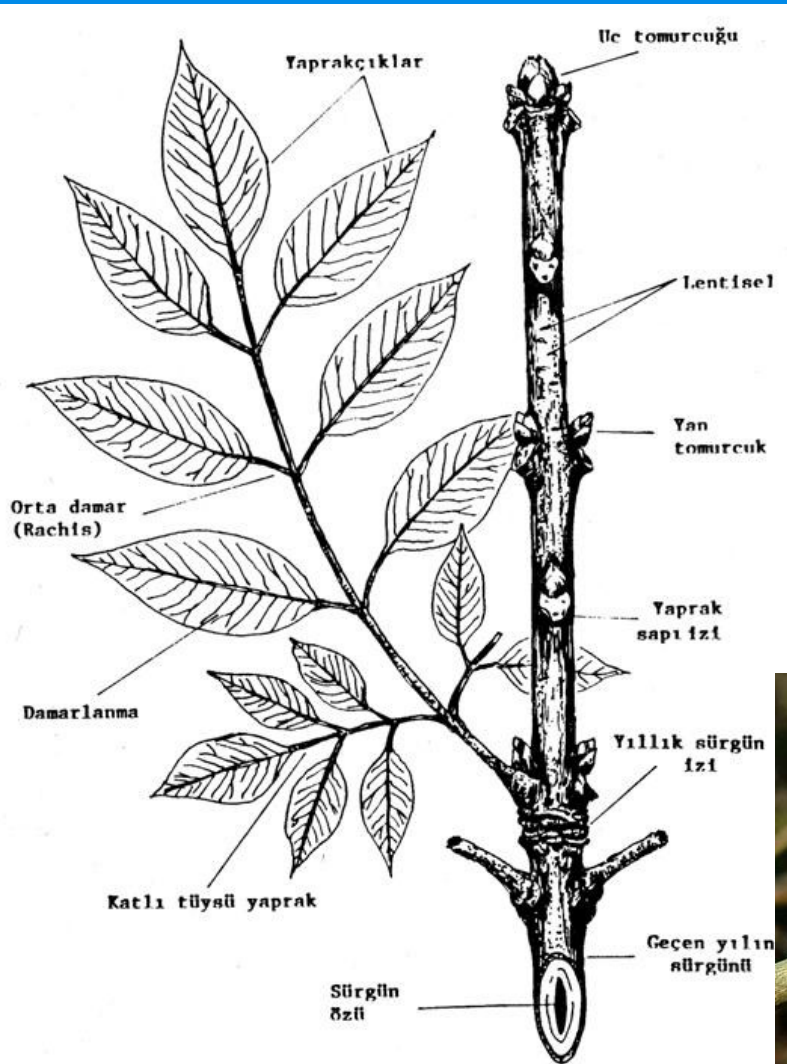

Tomurcukları karşılıklı dizili

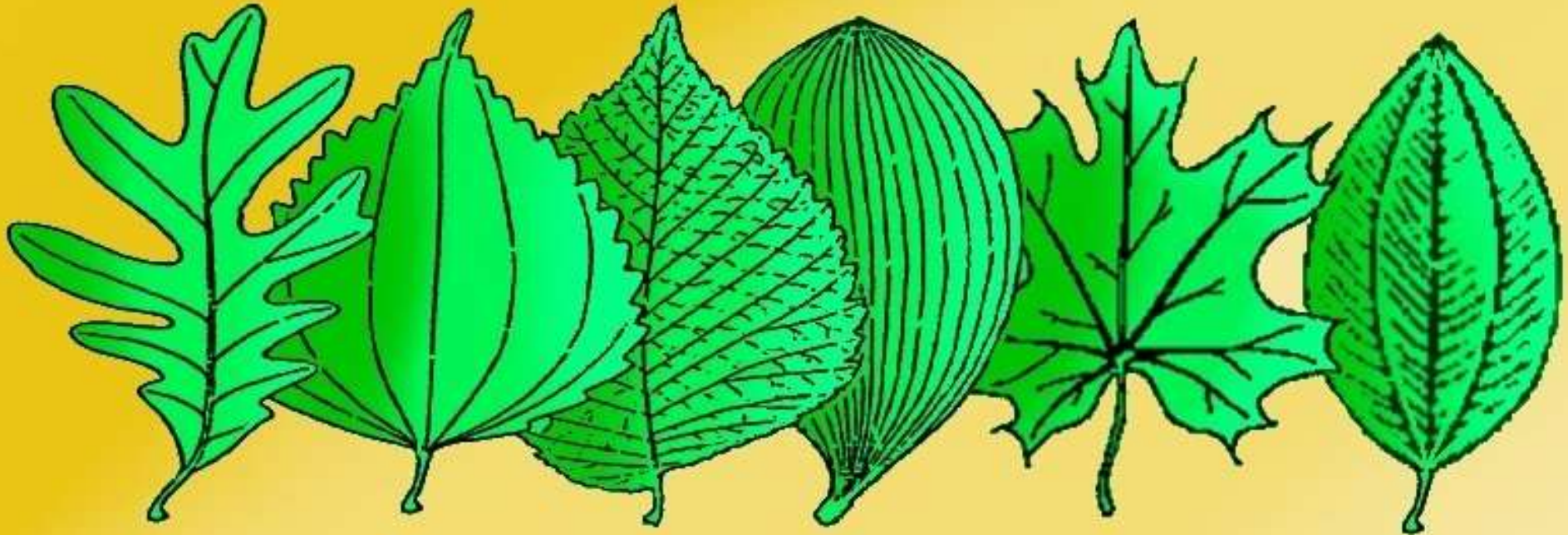
ANGIOSPERMAE BİTKİLERİNİN VEJETATİF ORGANLARI

SÜRGÜN: Bir yaprak koltuğundaki bir tomurcuktan oluşan, vejetatif ya da generatif veya her ikisini bulunduran bitki kısmıdır.

ANGIOSPERMAE BİTKİLERİNİN VEJETATİF ORGANLARI

Yaprak Damarlanma Çeşitleri

1- Uzun Sürgün

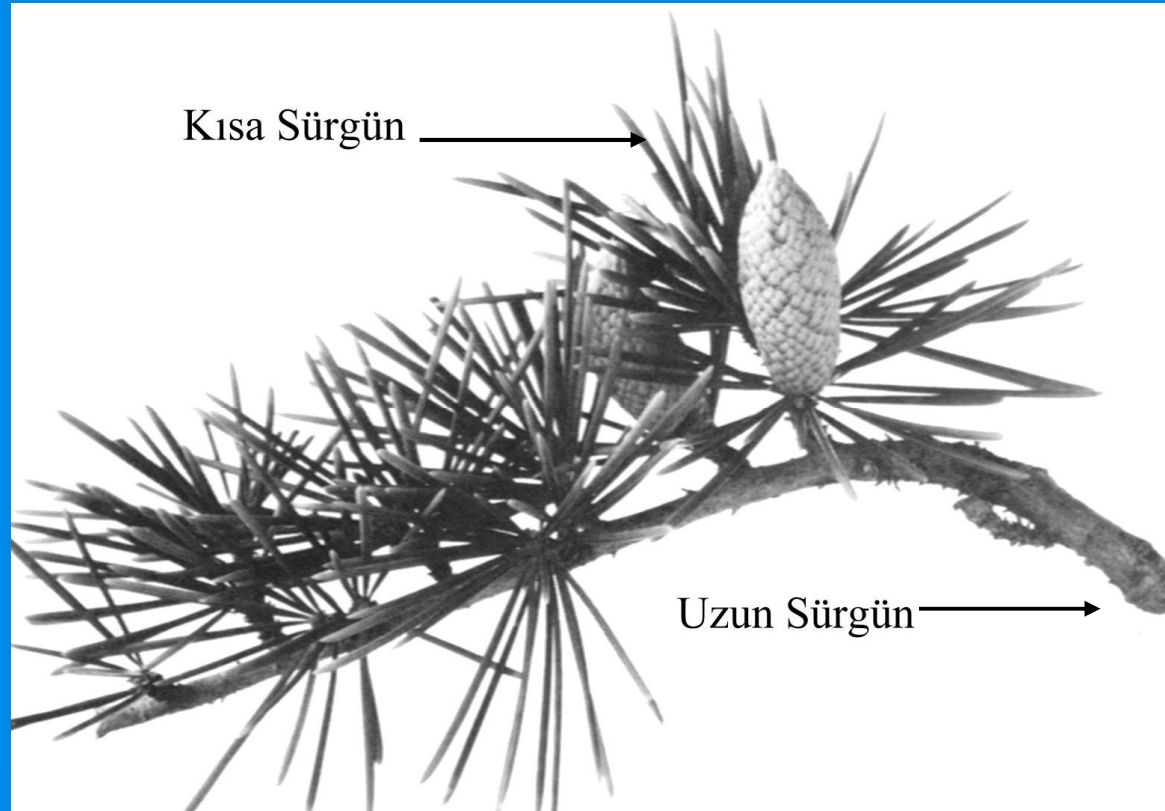
Tomurcukları belirgin internodlarla birbirinden ayrılmış, ağacın boy büyümesinde ve dalların gelişmesinde etken olan sürgünlerdir.

Ağacın ömrü boyunca mevcuttur.

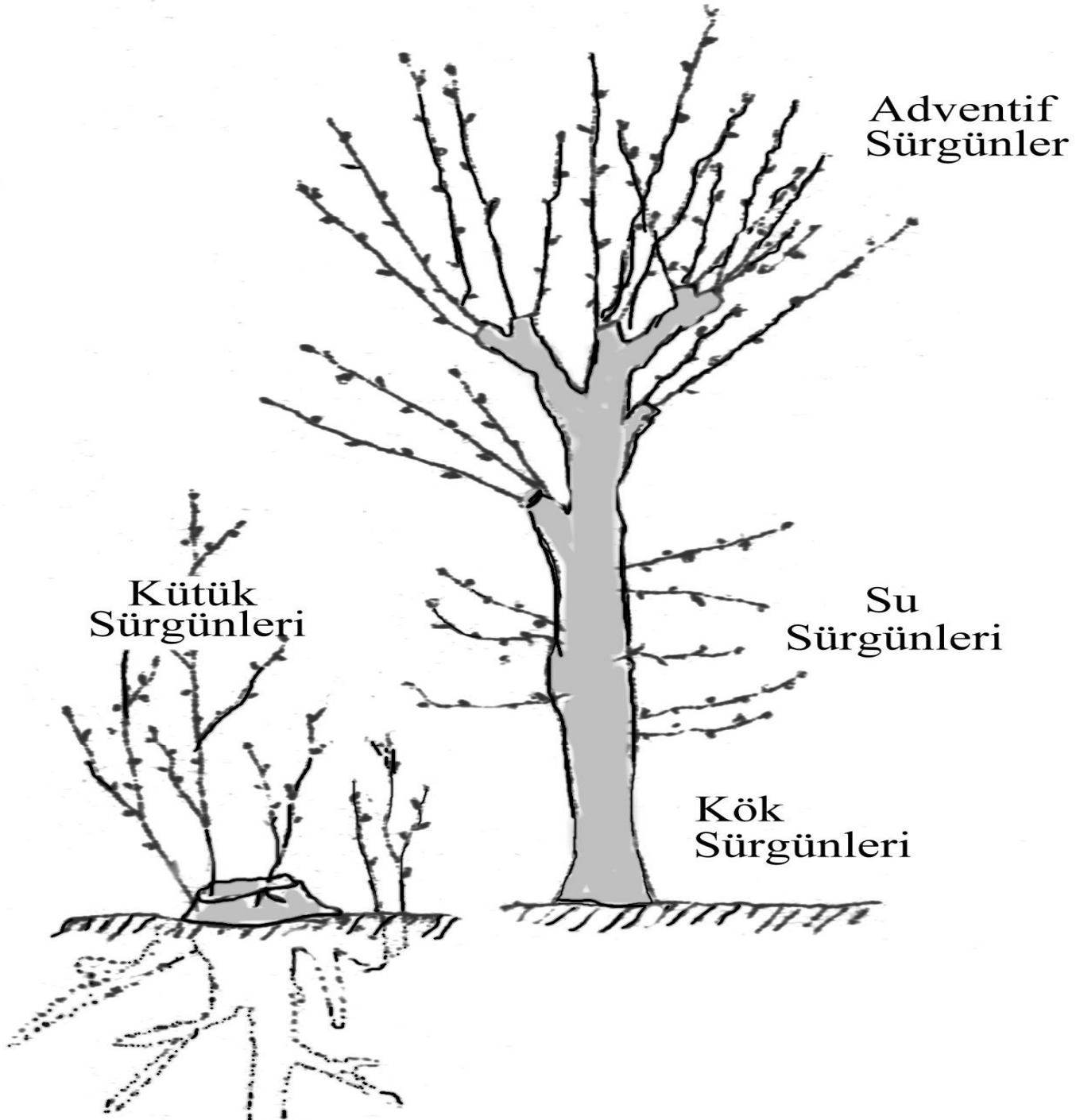

2- Kısa Sürgün

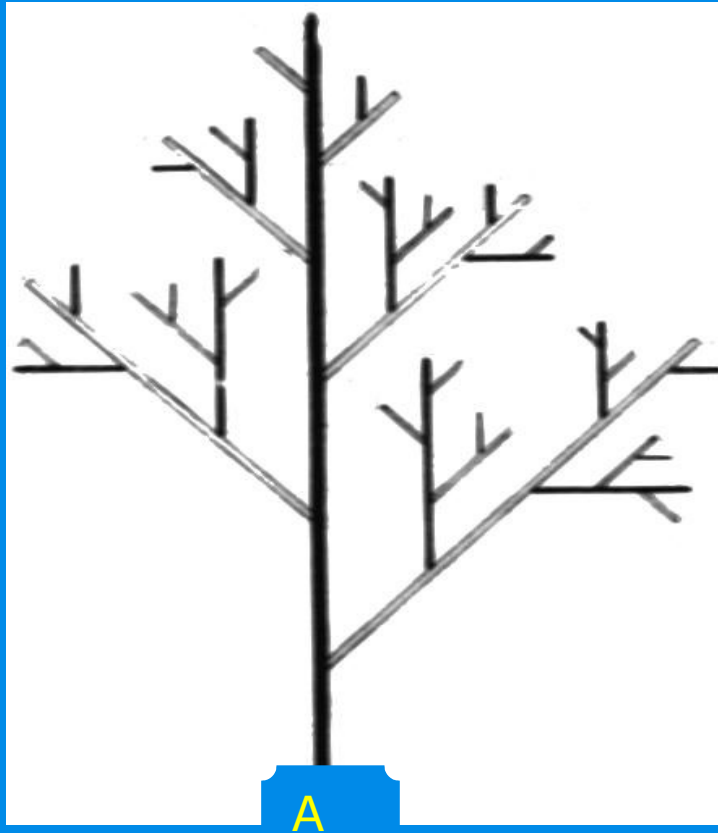
İnternodları birkaç milimetreyi geçmeyen, uzamayan, dallanmayan, ömürleri kısa olan ve vegetatif ve generatif organları taşıyan sürgünlerdir.

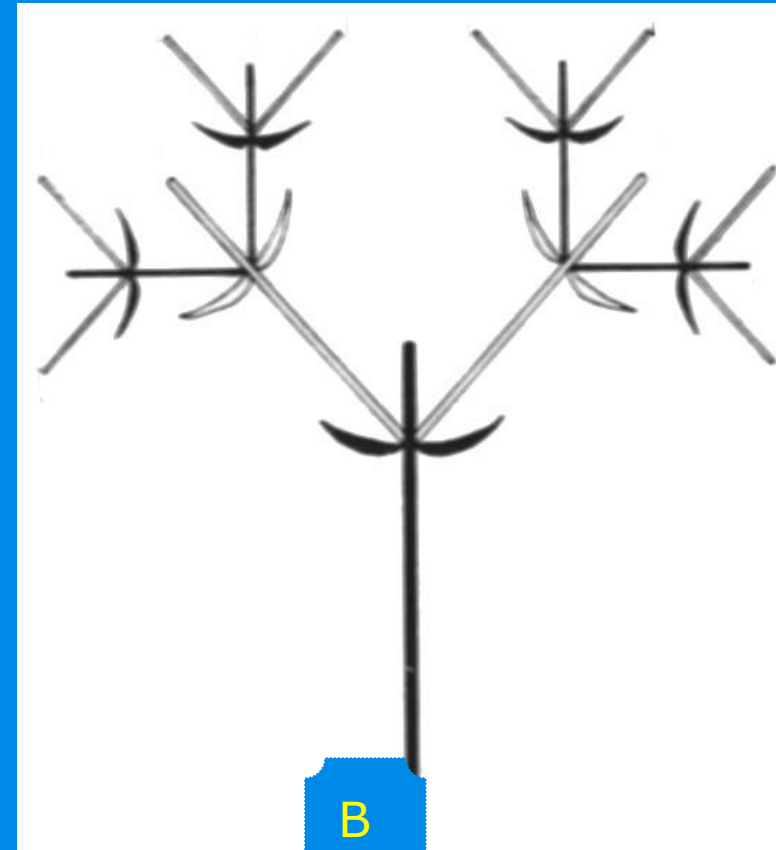
Cedrus deodora (Himalaya Sediri) nin uzun sürgünü
üzerinde yapraklı kısa sürgünleri

Dallanma Tipleri

A) Monopodial

B) Simpodial

Boy büyümesi terminal tomurcuk faaliyeti ile gerçekleşen ağaçlara Monopodial Ağaçlar denir. Monopodial ağaçlara Gymnosperm lerden ; Abies (Göknar), Picea (Ladin), Pseudotsuga (Duglas Göknarı), Angiosperm lerden ise Fagus (Kayın), Populus (Kavak), Quercus (Meşe) örnek olarak gösterilebilir.

* * * * *

Boy büyümesi tepe tomurcuğuna en yakın olan tomurcukla gerçekleşen ağaçlara Sympodial Ağaçlar adı verilir. Ulmus (Karaağaç), Betula (Huş), Tilia (Ihlamur), Carpinus (Gürgen) sympodial ağaçlara örnek olarak gösterilebilir. * * * * *

Tomurcuk -Yaprak Dizilişleri

Tomurcukların - yaprakların gövde üzerindeki dizilişleri diyagram halinde gösterilir. Kaide olarak hiç bir zaman bir noktadan iki tomurcuk çıkmayacağı gibi, bir tomurcuğu izleyen ikinci tomurcuk birincinin tam üzerine rastlamaz.

Tomurcuk diziliş i genelde iki kısma ayrılır

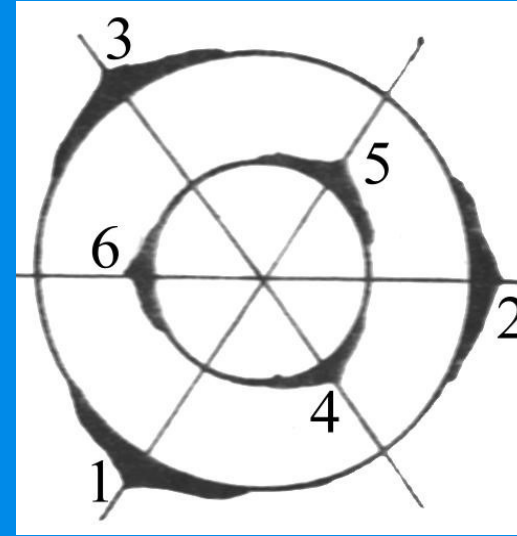
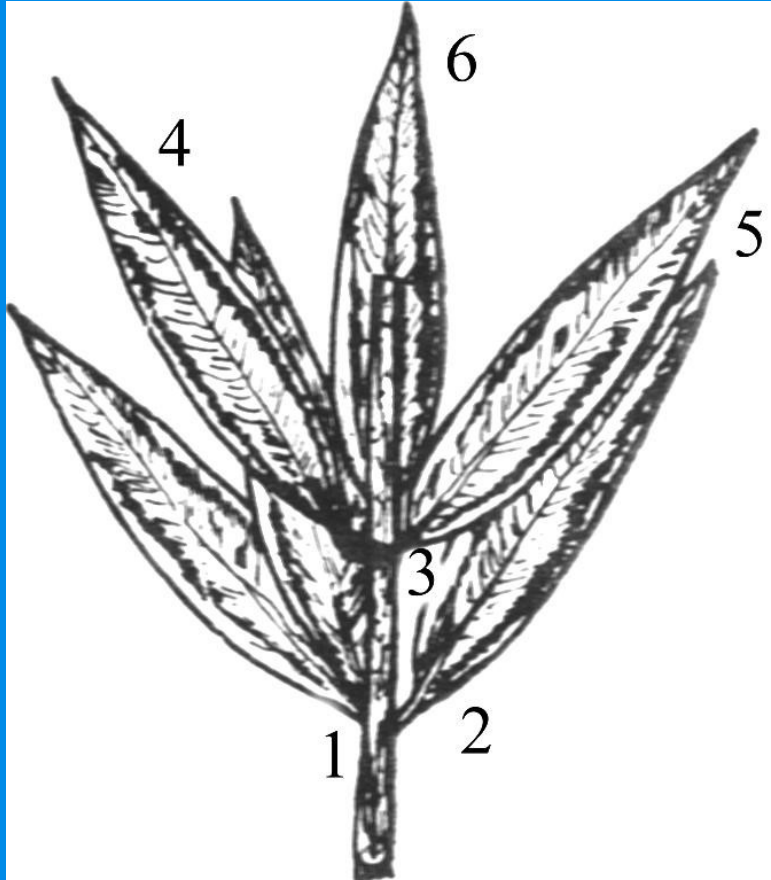
1- Dairesel Diziliş

2- Sarmal Diziliş

1- Dairesel Diziliş

Bir nodda birden fazla tomurcuk bulunan dizilişe Dairesel diziliş denir. Dairesel dizilişte ekvidistans ve alternans kuralları vardır. Yani bir nodun oluşturduğu halkada bulunan tomurcuklar arasındaki açılar birbirine eşittir ve bir halkadaki tomurcuklar, bir önceki halkadaki tomurcukların tam arasında bulunurlar. Yani bir önceki halkadaki tomurcukların arasındaki açılar adeta açı ortaylarında bulunurlar, Nerium , Juniperus, Pinus larda tomurcuklar bu şekilde dizilmişlerdir.

Nerium (Zakkum) da dairesel diziliş

2- Sarmal Diziliş

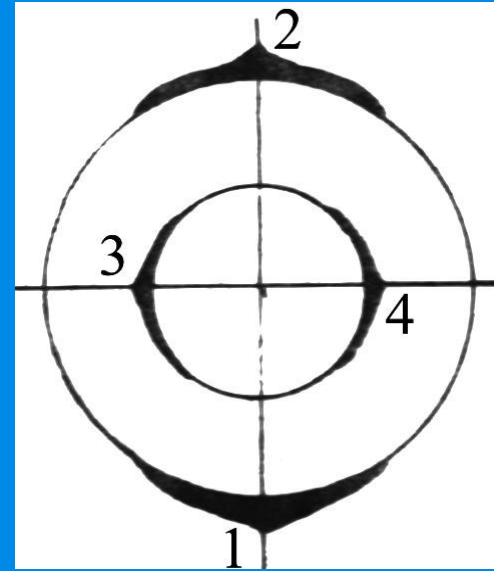
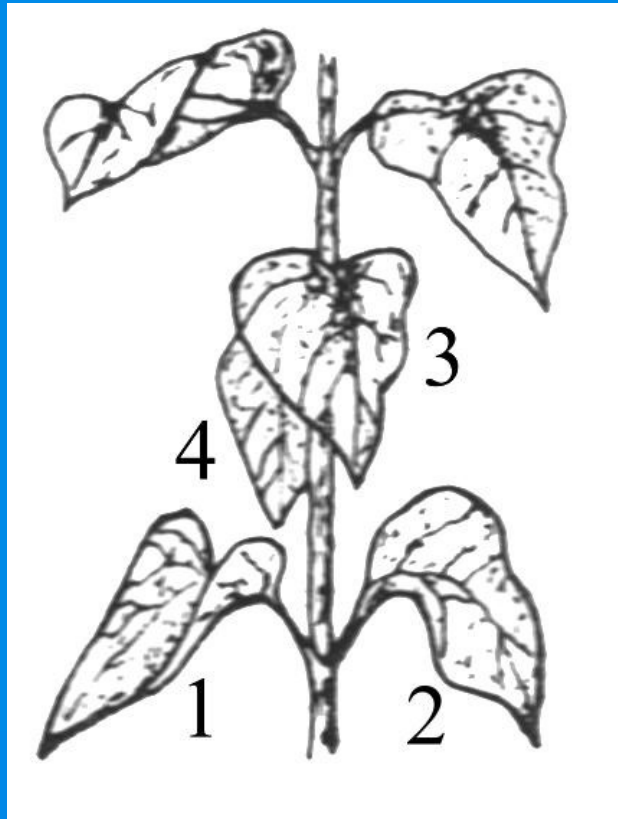
Bu dizilişte her nodda bir tomurcuk bulunur ve tomurcuklar eksen etrafında sarmal bir çizgi meydana getirecek şekilde yer almış durumdadırlar. Sarmal diziliş iki şekilde olur:

a) İki Sıralı Sarmal :

Tomurcuklar sürgünler üzerinde almaçlı olarak iki sıra halinde dizilmişlerdir. Fagus, Carpinus, Ulmus, Corylus, Castanea da tomurcuklar bu şekilde dizilmişlerdir.

b) Çok Sıralı Sarmal :

Aşağıdan yukarıya doğru ard arda sarmal vaziyette, sürgünler üzerinde yer alan tomurcuklar ikiden fazla sıra meydana getirirler. Populus, Quercus, Betula, Juglans da tomurcuklar bu şekilde dizilmişlerdir.

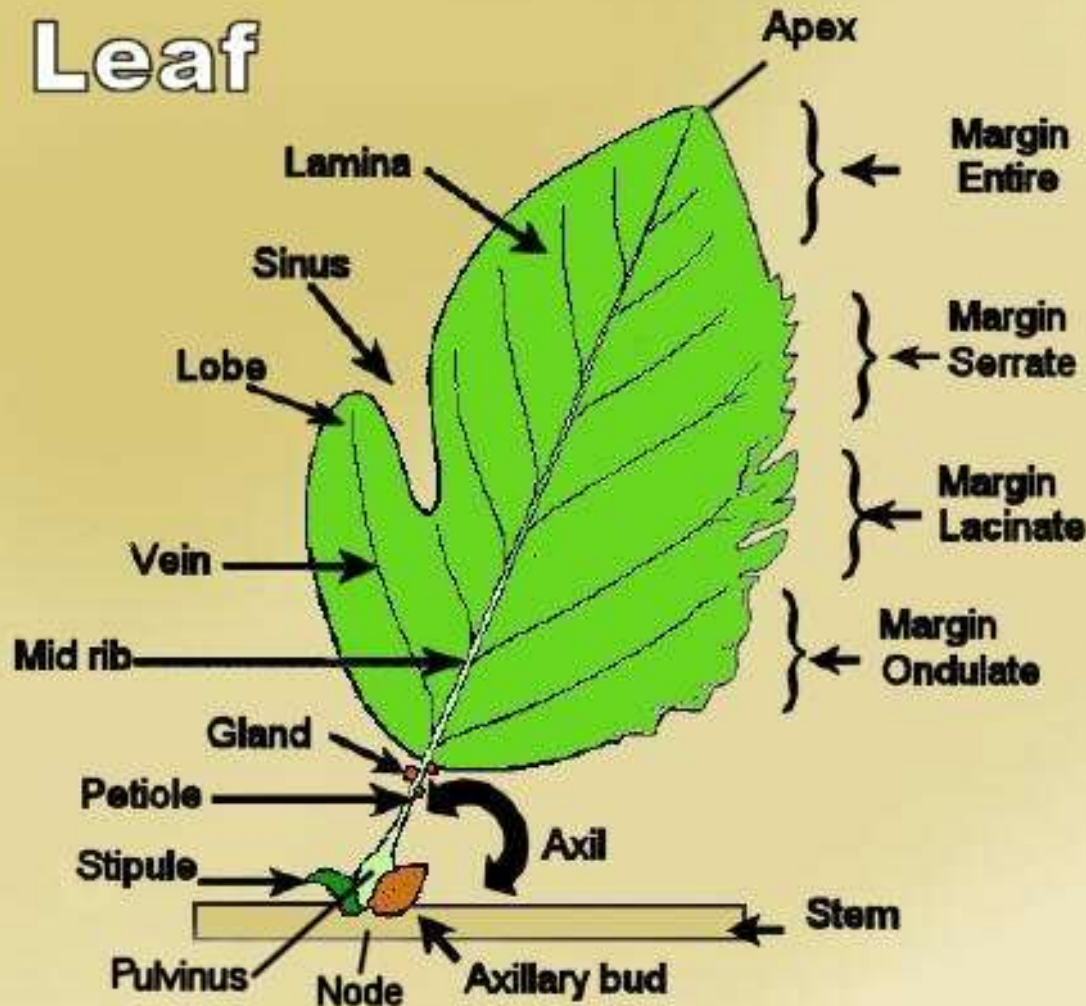

Syringa (Leylak) da Karşılıklı diziliş

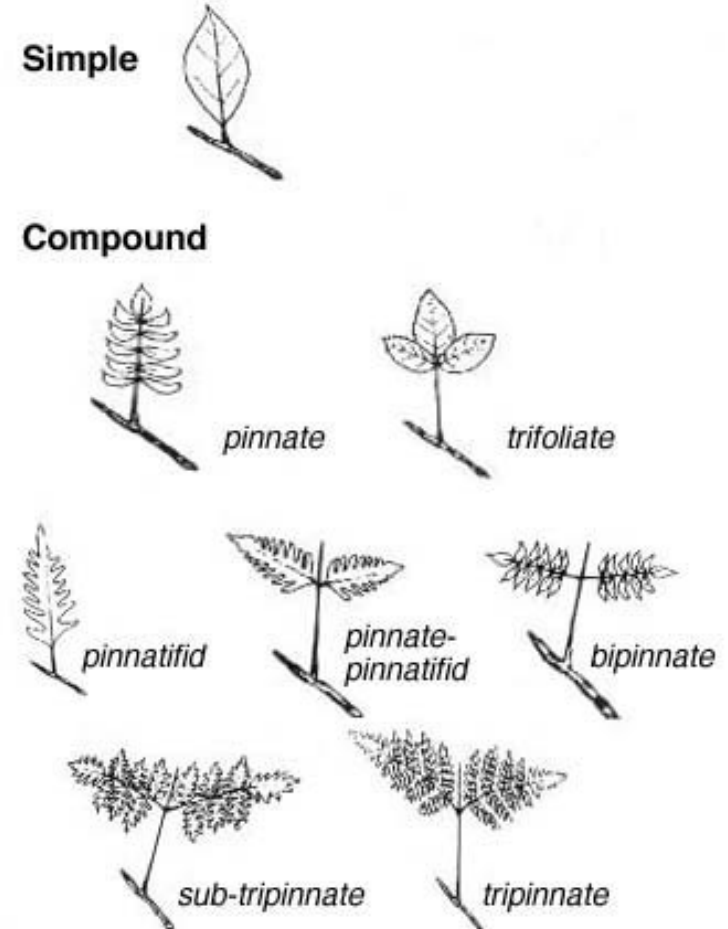
ANGIOSPERMAE BİTKİLERİNİN VEJETATİF ORGANLARI

- **YAPRAK:**Özümlenme, Gaz alış-verişini sağlama, Su buharı kaybını kolaylaştırma, Işıktan yararlanma

Leaf

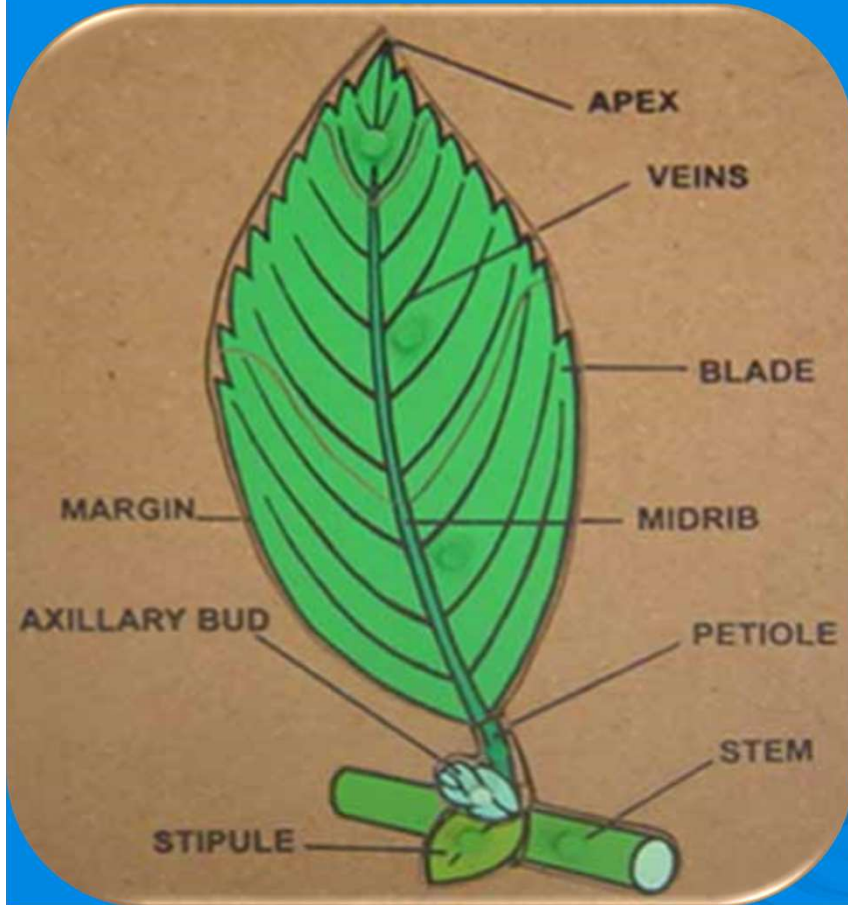
Leaf Structure

ANGIOSPERMAE BİTKİLERİNİN VEJETATİF ORGANLARI

- YAPRAK: Özümleme, gaz alış-verişini sağlama, su buharı kaybını kolaylaştırma, ışıktan yararlanma

Quercus

Ficus

Juglans

Pseudoacacia

Ailanthus

Corylus

Salix

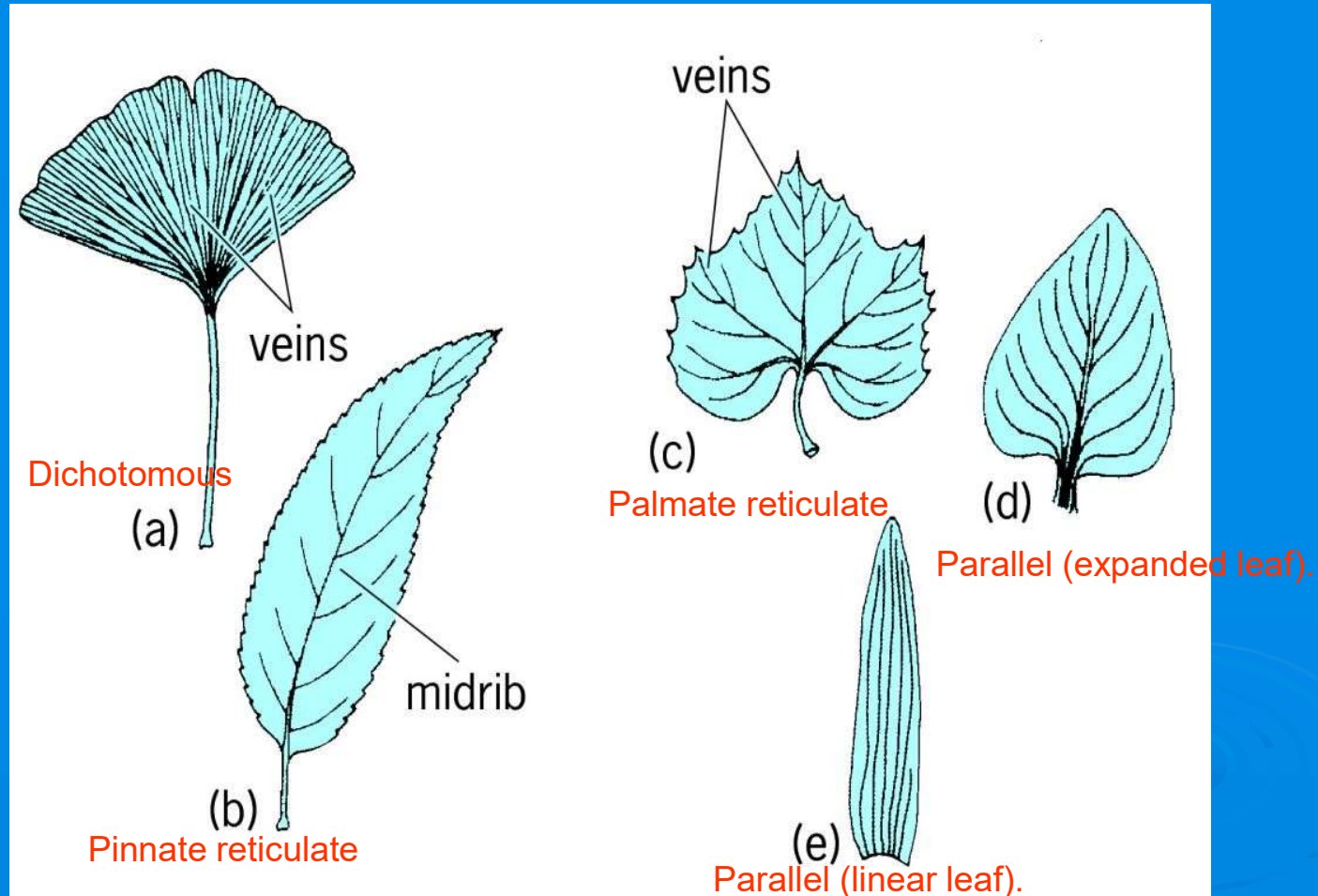

Aesculus

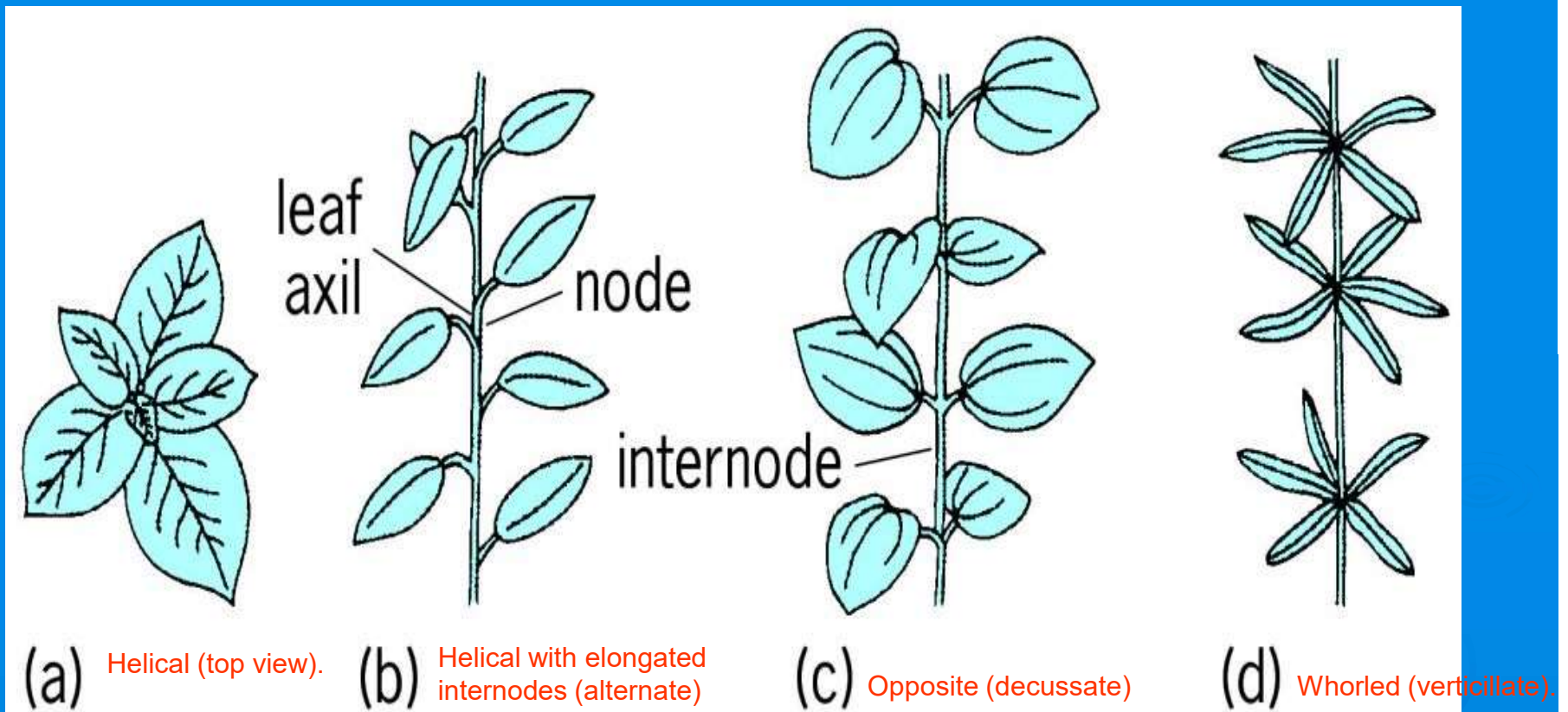
ANGIOSPERMAE BİTKİLERİNİN VEJETATİF ORGANLARI

Yaprak Damarlanma Çeşitleri

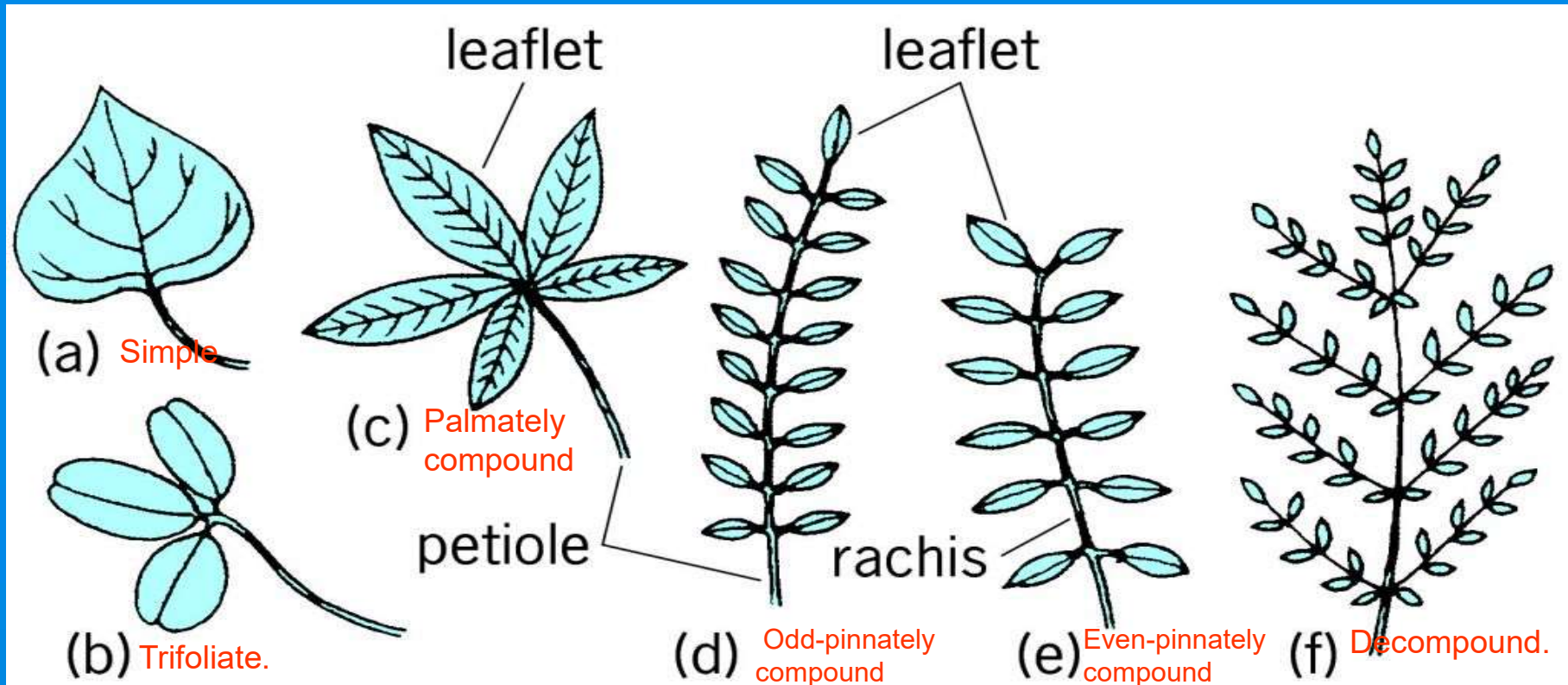
ANGIOSPERMAE BİTKİLERİNİN VEJETATİF ORGANLARI

Yaprak dizilişi

ANGIOSPERMAE BİTKİLERİNİN VEJETATİF ORGANLARI

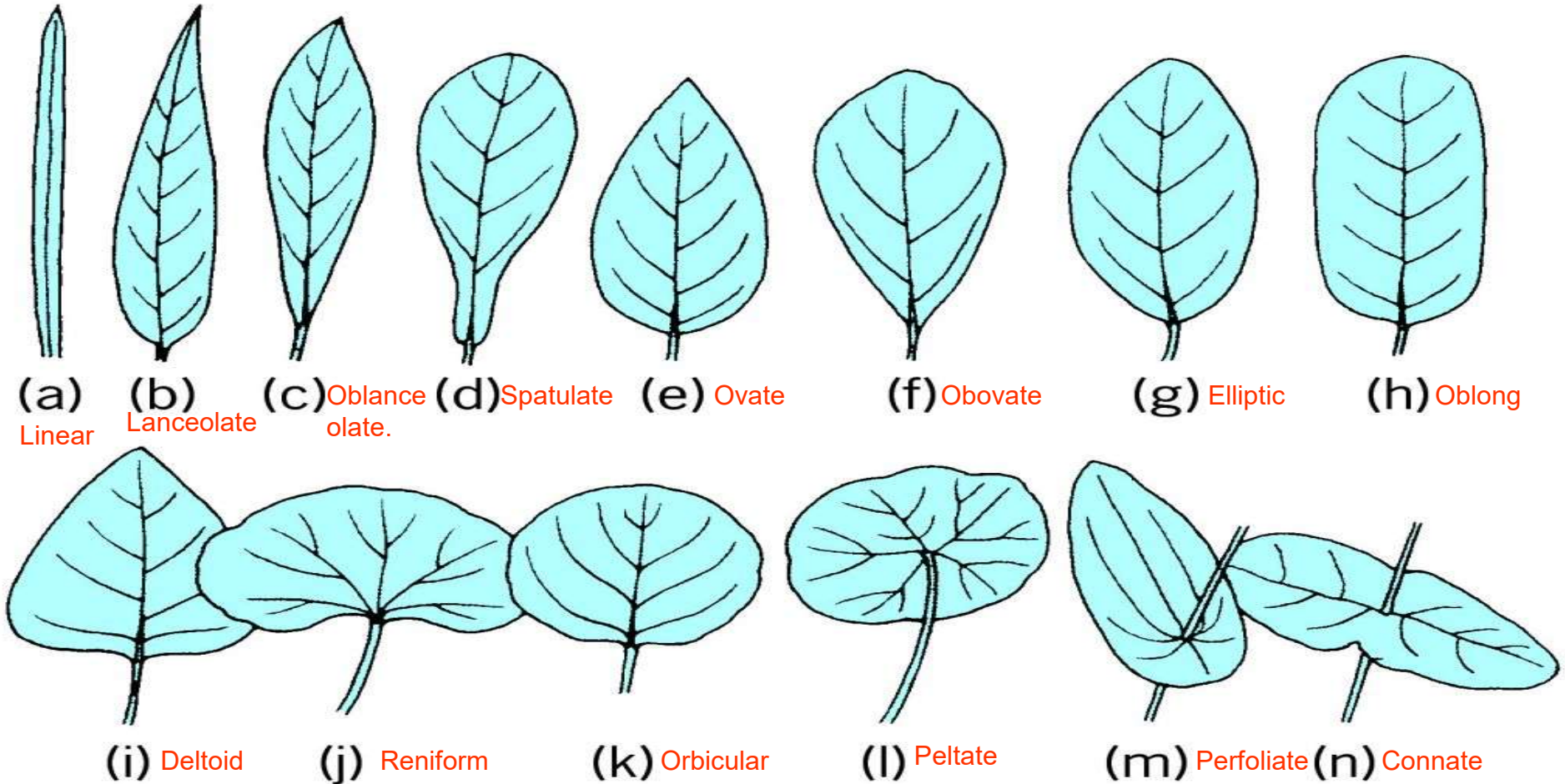
Yaprak Tipleri

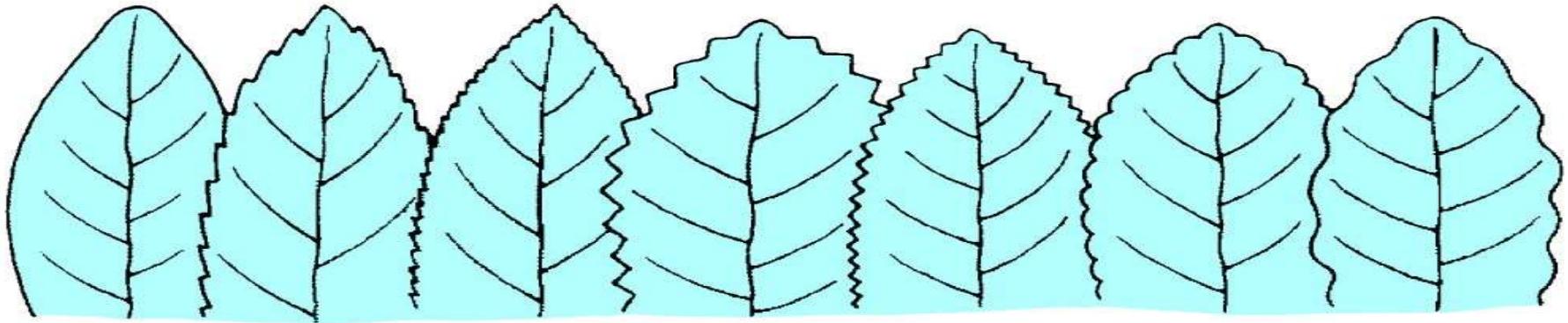
ANGIOSPERMAE BİTKİLERİNİN VEJETATİF ORGANLARI

Yaprak şekilleri

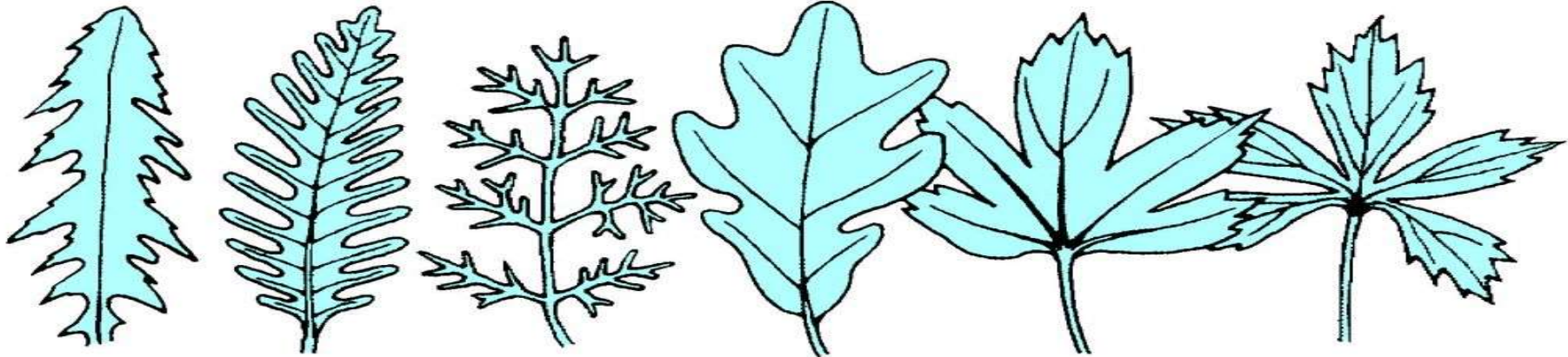

ANGIOSPERMAE BİTKİLERİNİN VEJETATİF ORGANLARI

Yaprak kenarları

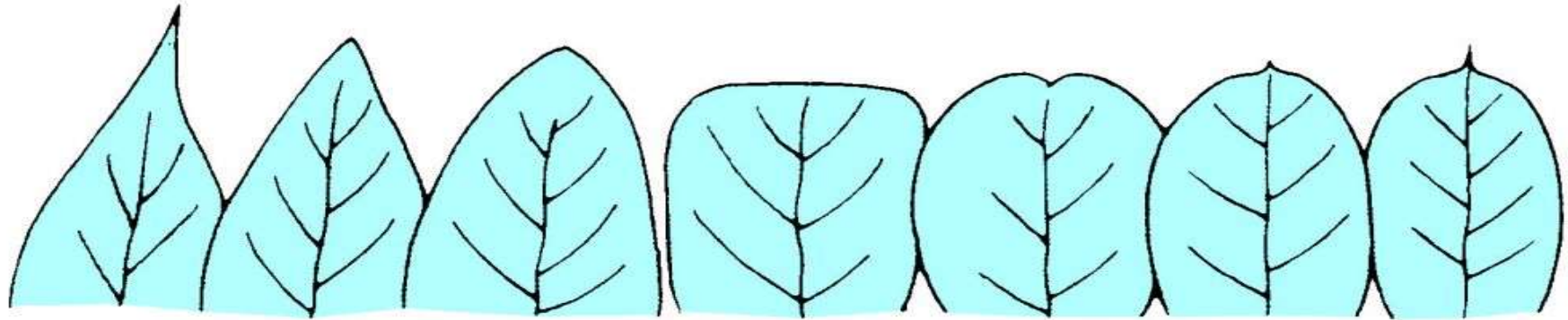
(a) Entire (b) Serrate (c) Serrulate (d) Dentate (e) Denticulate (f) Crenate (g) Undulate

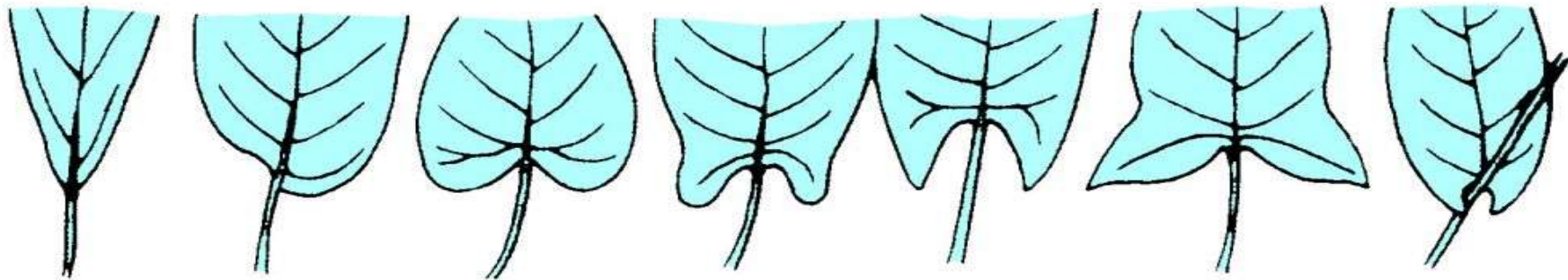
(h) Incised (i) Pinnatifid (j) Dissected (k) Lobed (l) Cleft (m) Parted

ANGIOSPERMAE BİTKİLERİNİN VEJETATİF ORGANLARI

Yaprak uç ve dip kısımları

(a) Acuminate (b) Acute (c) Obtuse (d) Truncate (e) Emarginate (f) Mucronate (g) Cuspidate

(h) Cuneate (i) Oblique (j) Cordate (k) Auriculate (l) Sagittate (m) Hastate (n) Clasping

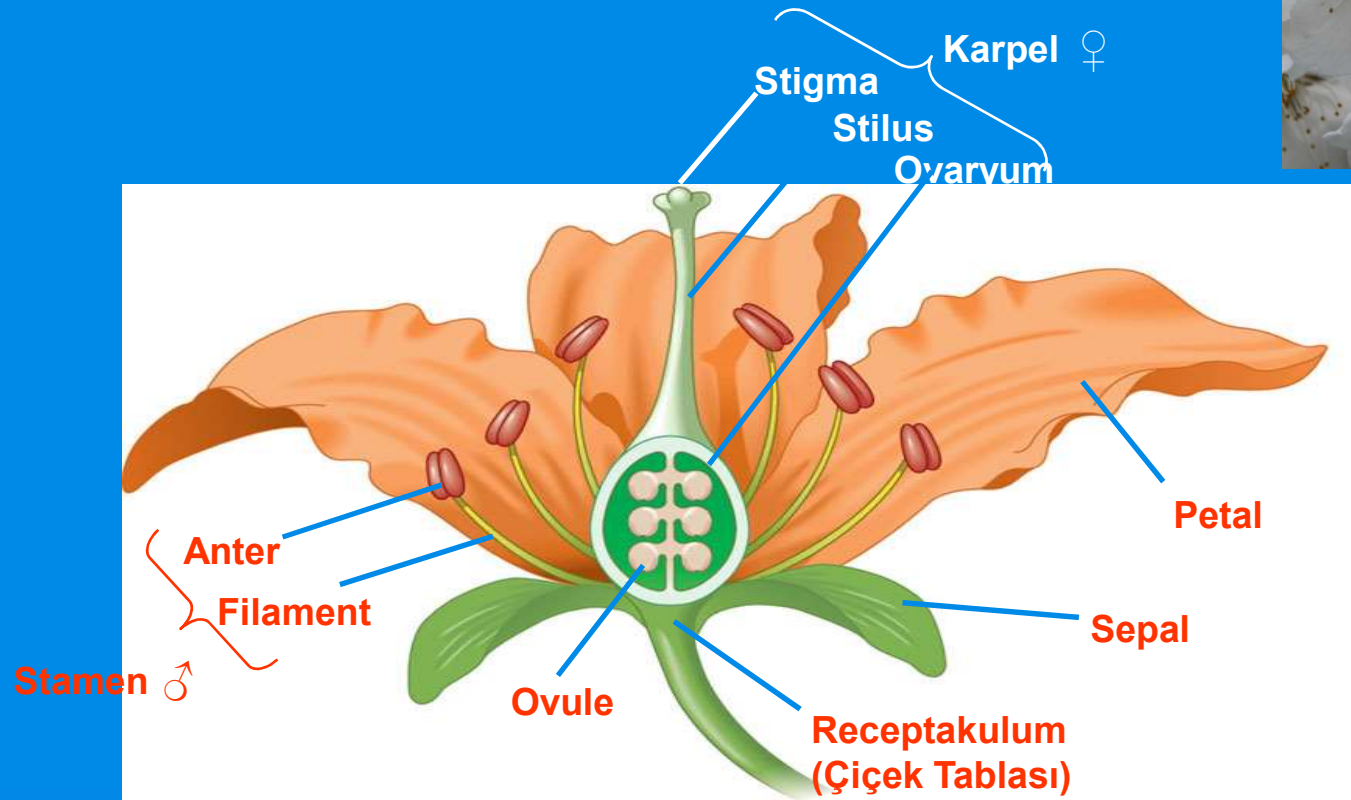

KABUK ve GÖVDE

ANGIOSPERMAE BİTKİLERİNİN GENERATİF ORGANLARI

- *Sporlu bitkilerdeki mikrosporofil, çiçekli bitkilerde stamen'e, makrosporofil de karpel'lere tekabül etmektedir.*
- *Çiçek, başlıca Çiçek Örtüsü (Periant), Erkek Organ (Stamen) lar ve Dişi Organ (Pistil-Karpel) lardan meydana gelmiştir. * * * * **

Çiçekler ; ya erkek ve dişi organları birarada taşırlar, böyle çiçeklere Hermafrodit, Er-selik, Er-dişi veya Monoklin, (Perfect Flower) çiçek denir

*****

*ya da erkek ve dişi organlar
ayrı ayrı çiçeklerde bulunur,
böyle çiçeklere de **Bir Cinsli**
veya **Diklin** çiçek adı verilir. ****

Rhododendron

Lilium

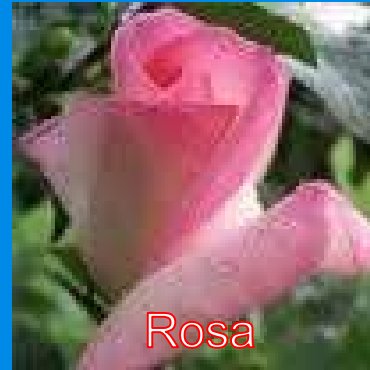
Helianthus

Centaurea

Nymphaea

Rosa

Chrysanthemum

Phalaenopsis

Aster

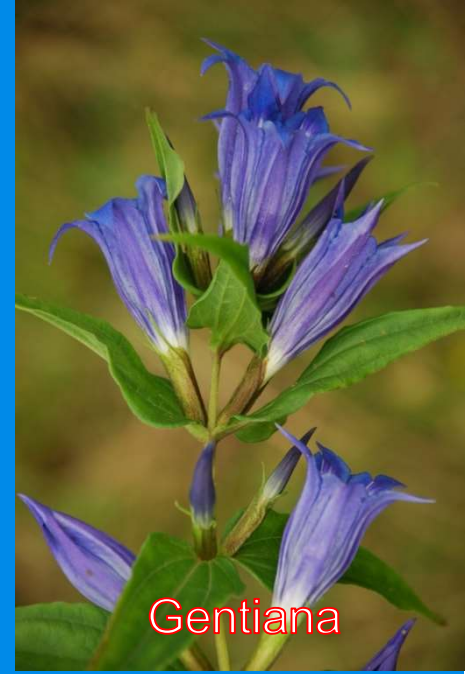

Hibiscus

ÇİÇEK

Ipomoea

Gentiana

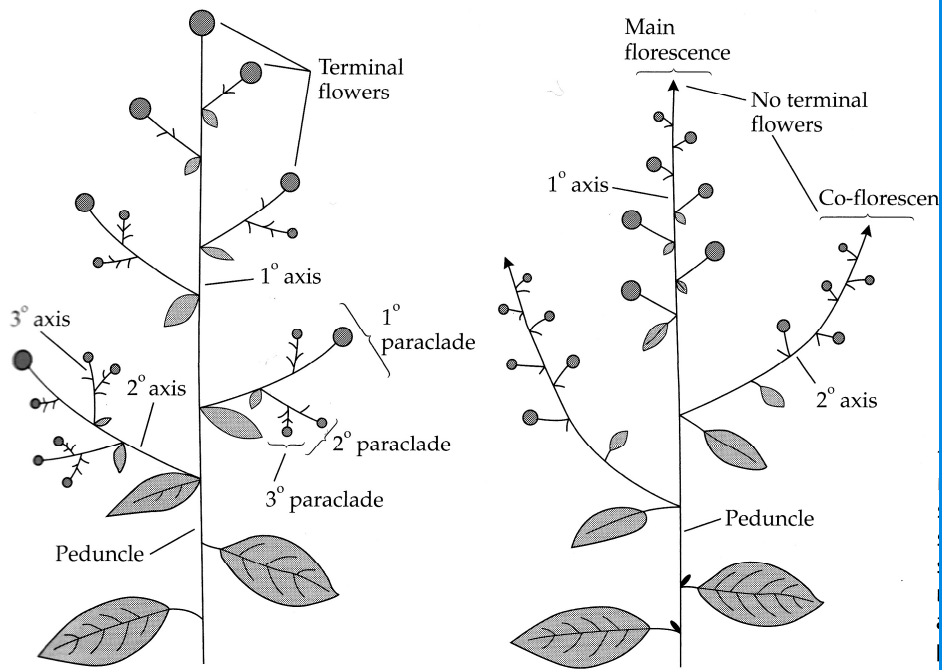
Ranunculus

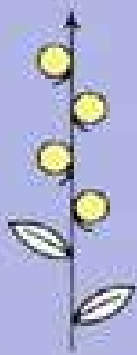
Galanthus

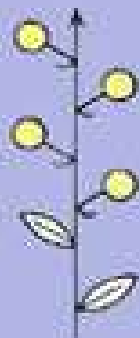

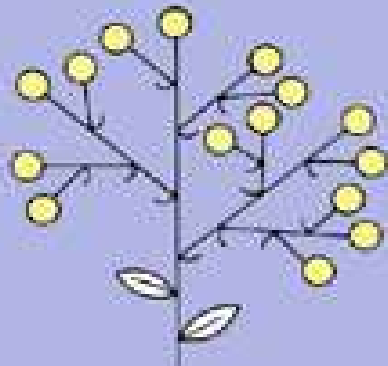
INFLORESCENCE TYPE

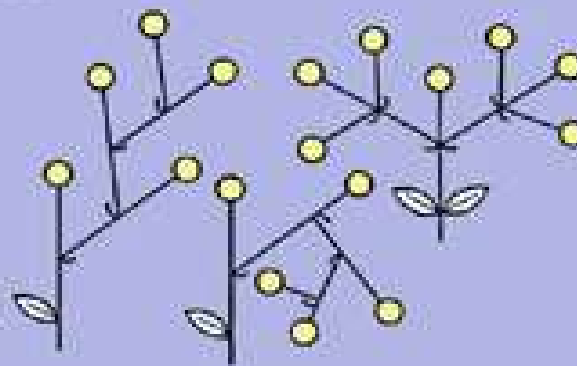
spike

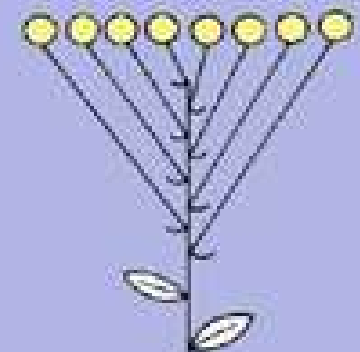
raceme

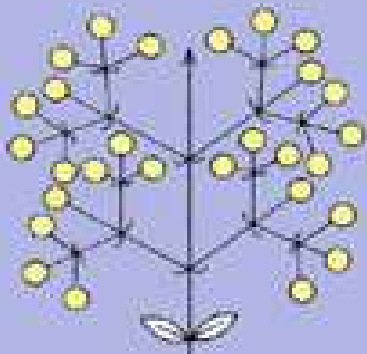
panicle

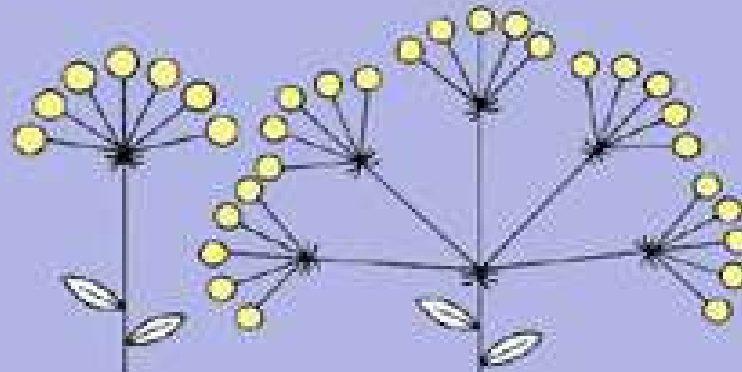
cymes

corymb

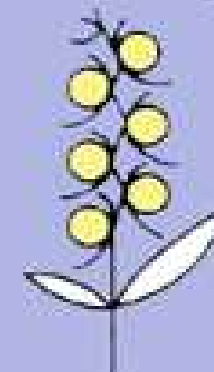

thyrsoid

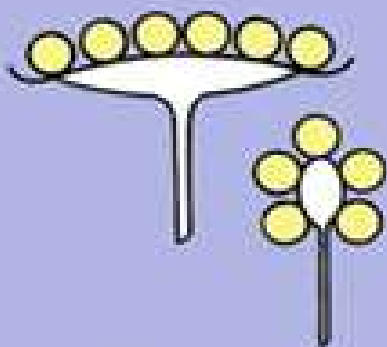

umbel

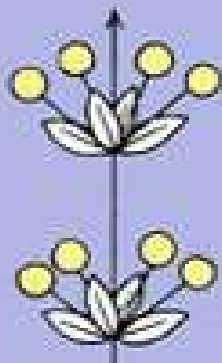
compound umbel

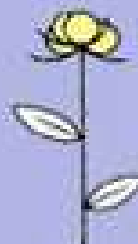
spikelet

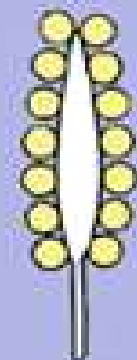
heads (capitula)

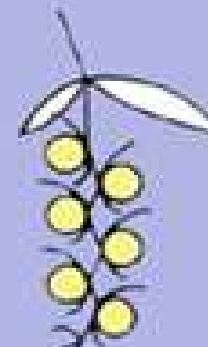
verticillaster

glomerule

spadix

catkin

syconium

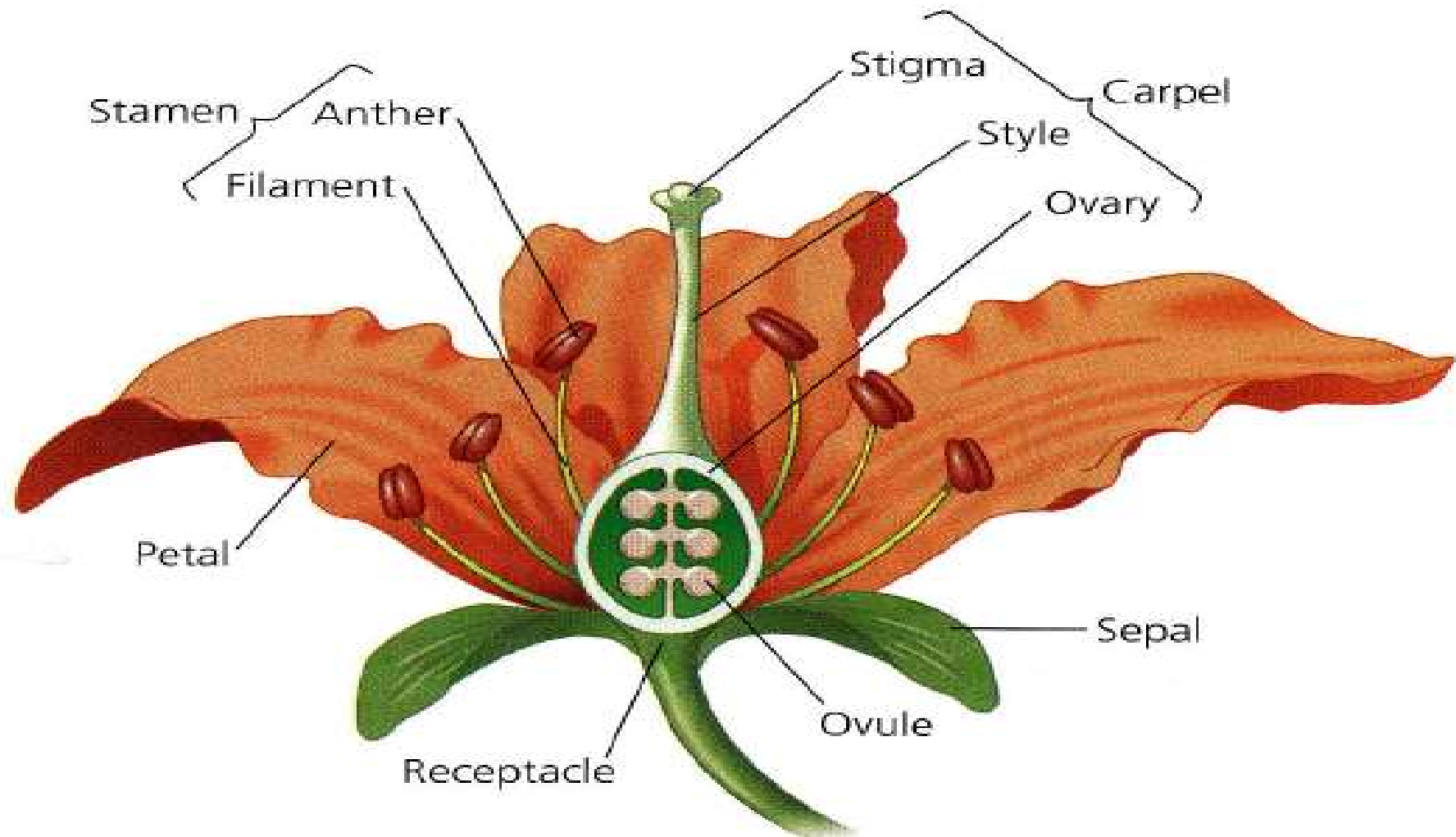

ÇİÇEK KURULLARI

Rasemoz

Monoklin=Hermafrodit=Er-Selik=Er-Dişi= Perfect Flower

Polinizasyon (Tozlaşma), Polen tanelerinin herhangi bir aracı vasıtasıyla dişi organın stigmasına ulaşmasıdır.

Çiçekli bitkilerde tozlaşma genel olarak iki şekilde meydana gelmektedir:

1- Avtogami (Kendine Tozlaşma) : Hermafrodit (Monoklin) yani erkek ve dişi organın birlikte bulunduğu bir çiçekte polen tanelerinin aynı çiçeğin stigması üzerine ulaşmasıdır. Bütün bitkileri göz önünde bulundurduğumuzda bu tozlaşma şekli az görülen bir tozlaşma şeklidir.

2- Allogami (Karşı Tozlaşma) : Aynı bitki (Monoik) nin eşem bakımından farklı iki çiçeği (Diklin) arasında veya farklı bitki (Dioik) lerin farklı iki çiçeği arasında meydana gelen tozlaşma şeklidir. Bu şekildeki tozlaşma bitkilerde çok sık görülen tozlaşma şeklidir.

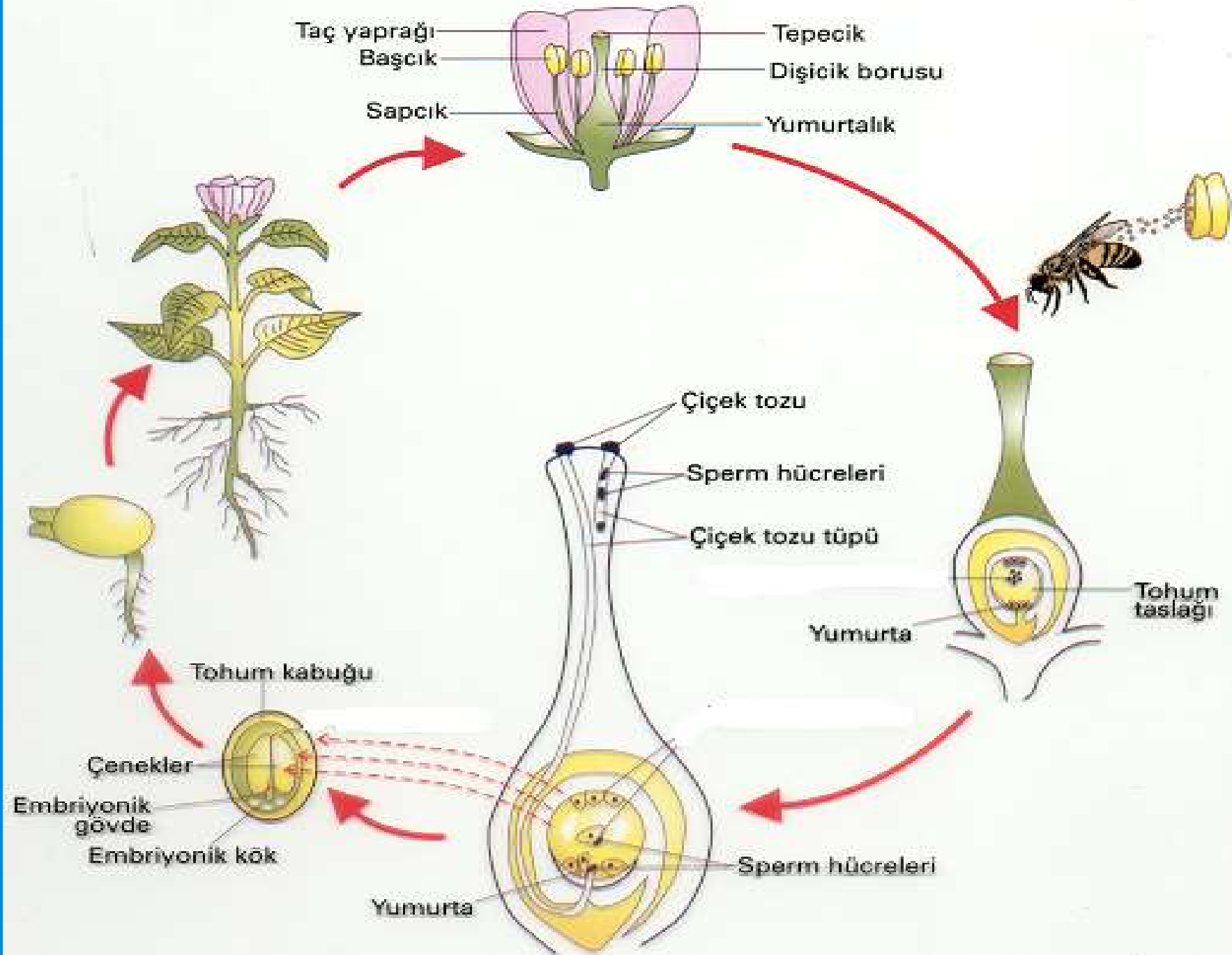
Polen Tozları

Dişi Çiçekler

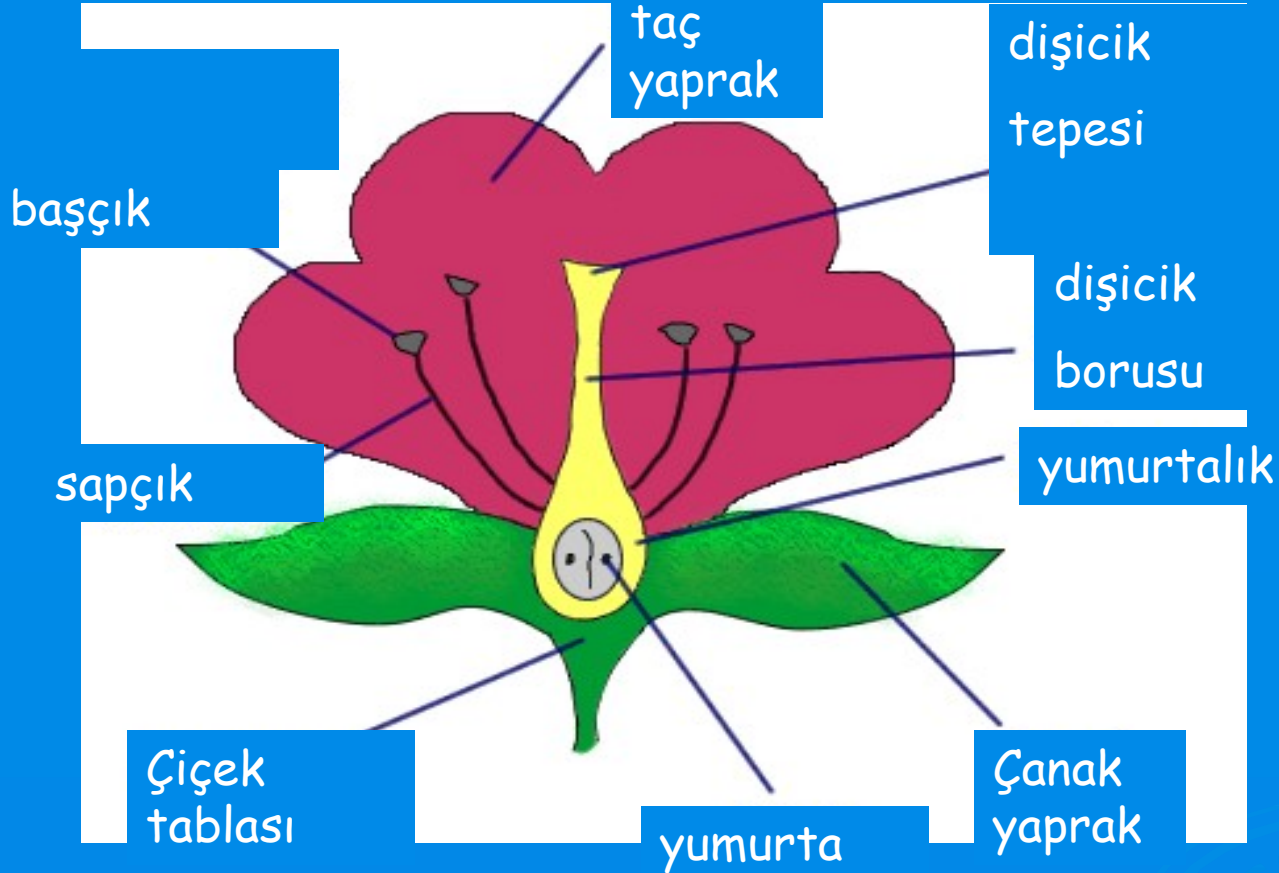

Erkek
Çiçekler

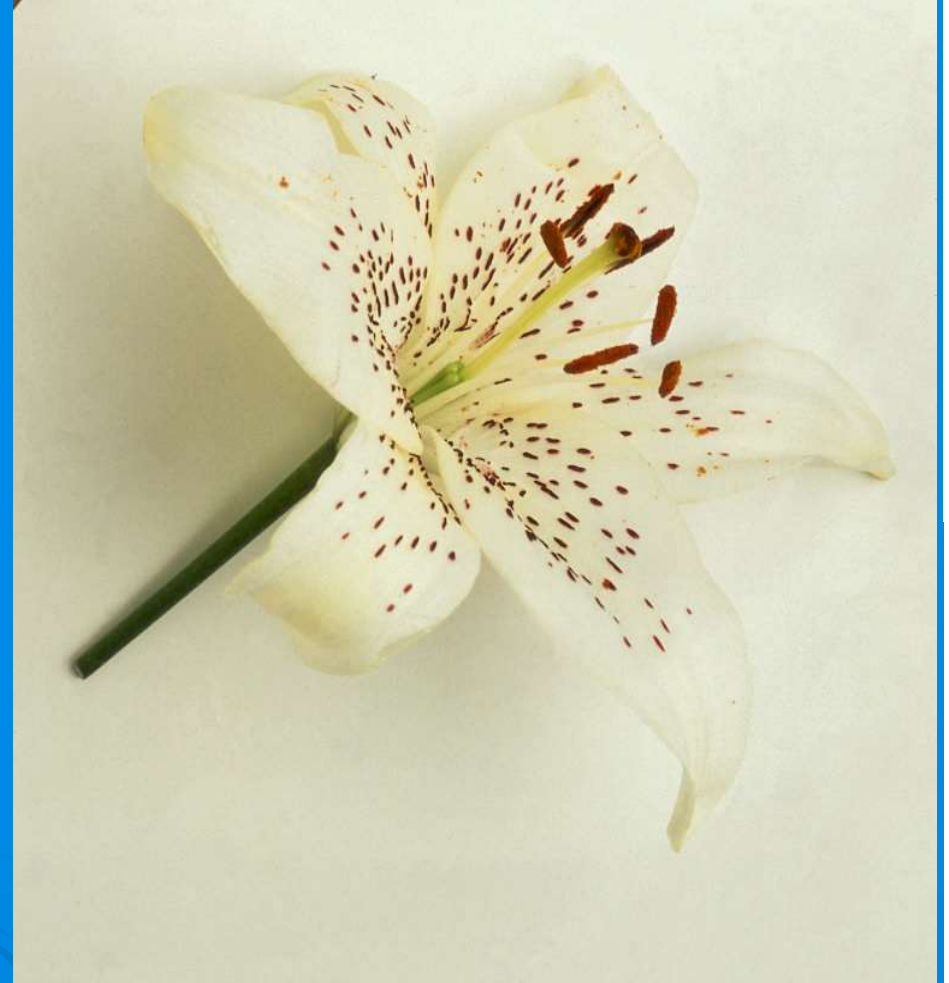

MONOKLIN ÇİÇEK

- Bazı bitkilerde erkek ve dişi üreme organlarının her ikisi de bulunur. Bu çiçeklere tam çiçek denir. **Örn:Zambak ,gül**
- Bazı çiçeklerde ise üreme organlarından sadece biri bulunur. Bu çiçeklere eksik çiçek denir.
- **Örn:Ceviz, fındık**
- Eksik çiçek sadece erkek organ taşıyorsa erkek çiçek sadece dişi organ taşıyorsa dişi çiçek adını alır.

MONOKLIN ÇİÇEK ÖRNEKLERİ

Lilium sp.

DİKLİN ÇİÇEK ÖRNEKLERİ

Erkek çiçek

Dişi çiçek

TOZLAŞMA

- Polenlerin böcekler, kuŐlar, rüzgar, su yağmur gibi faktörlerle DiŐicik tepesine taŐınmasına tozlaşma denir.

Pollination

➤ Transfer of mature pollen grains from the anther to the stigma

-wind

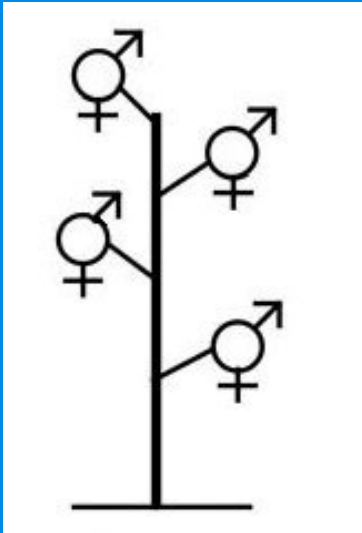
-insects

-birds & other animals

Erselik

Ephedra ssp.

*Lonicera
ssp.*

*Ornithogalum
ssp.*

*Aesculus
hippocastanum*

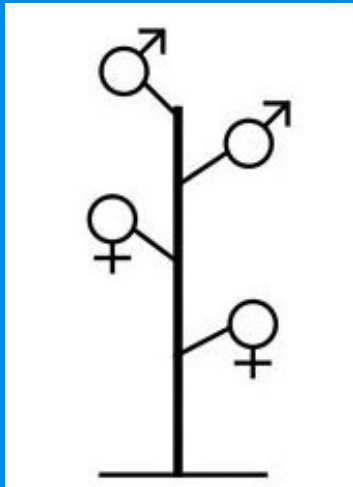
Lilium martagon

Argemone

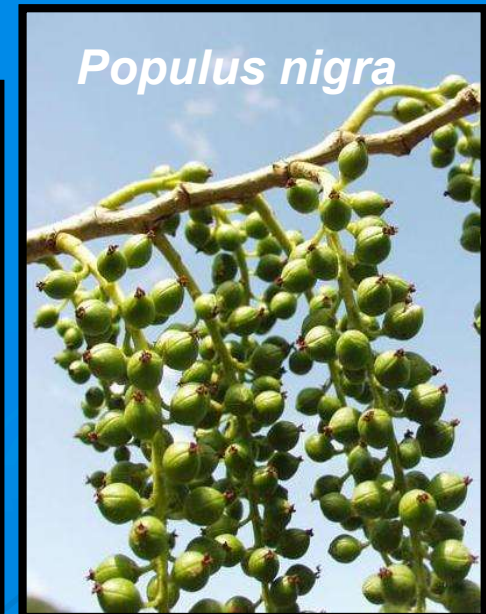
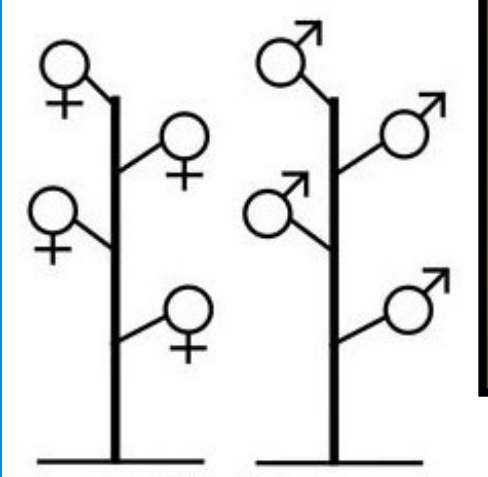

Monoik (Bir Cinsli Bir Evcikli)

Dioik (Bir Cinsli İki Evcikli)

ÇİÇEK KURULLARI

Simoz

MEYVE

Rubus

Fragaria

Cerasus

- Döllenmeden sonra ovaryum büyüyüp gelişerek meyveyi oluşturur.
- Gerçek meyve
- Yalancı meyve
- Tohumu, bu bağlamda embriyoyu korur
- Besin maddesi depolar
- Tohumun yayılmasını sağlar

Prunus persica

Ulmus

Prunus

Ficus

Castanea

Vitis

Quercus

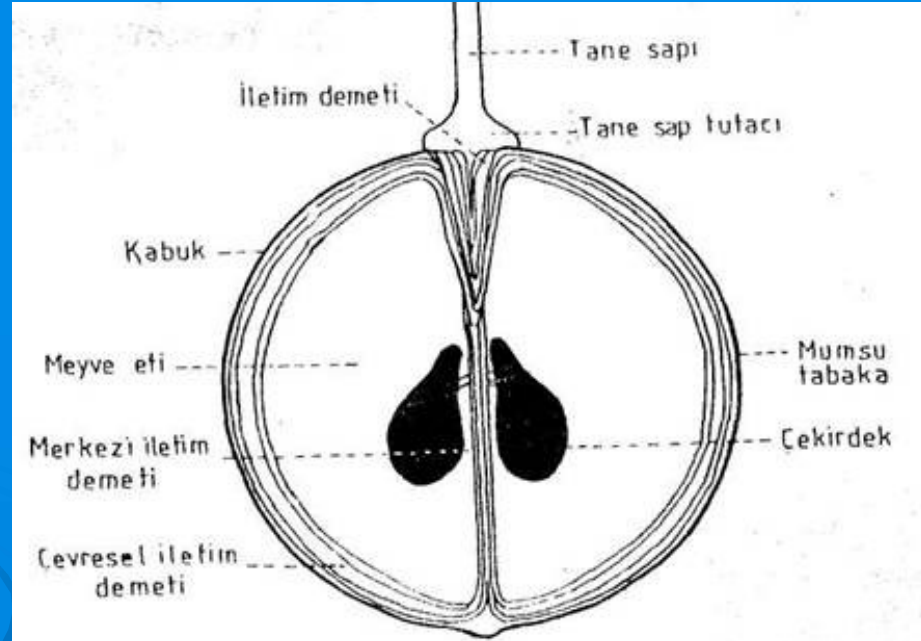
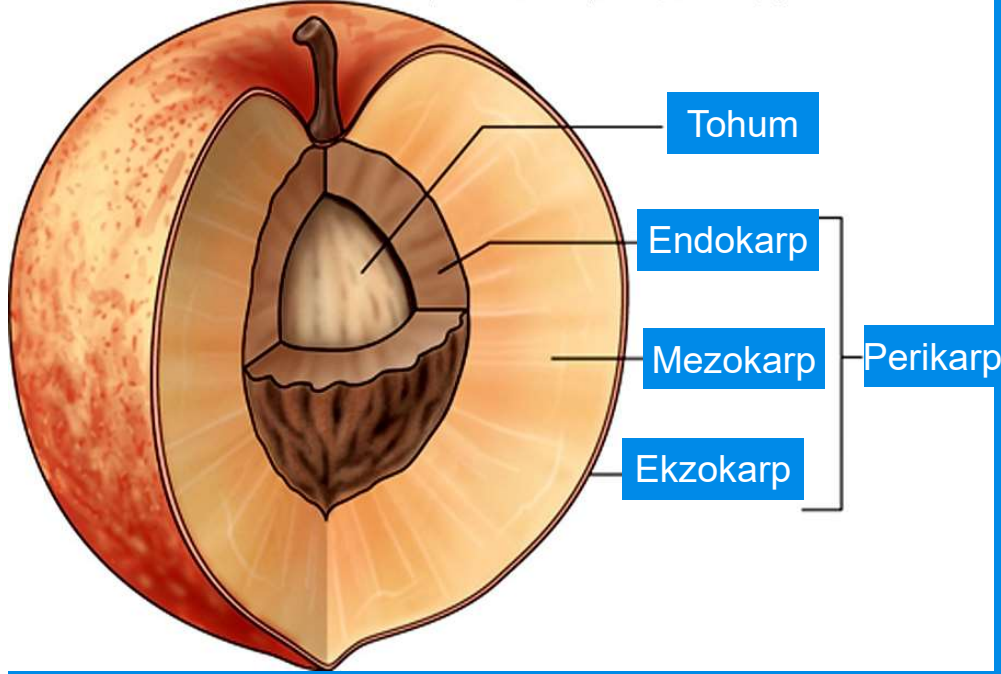

Citrullus

MEYVE

Meyvenin iç morfolojisi

MEYVE TIPLERİ

Basit Meyveler

Sulu Meyveler

Çekirdekli Sulu Meyve

Üzümsü Meyve

Lokulusid Kapsül

Dentisid Kapsül

Piksid Kapsül

Silikuva ve Silika

Septisid Kapsül

Porisid Kapsül

Septifragal Kapsül

Sinkarp

Apokarp

Folikül

Legümen (Bakla)

Kuru Meyveler

Perikarları Açılan Kuru Meyveler

Perikarları Açılmayan Kuru Meyveler

Nuks
Fındıksı Meyve

Aken
Kapçıklı Meyve

Karyopsis
Buğdaysı Meyve

Skizokarp

Segmental
Meyve

MEYVE TIPLERİ

Basit Meyve

Ulmus

Prunus domestica

Punica

Quercus

Citrus limon

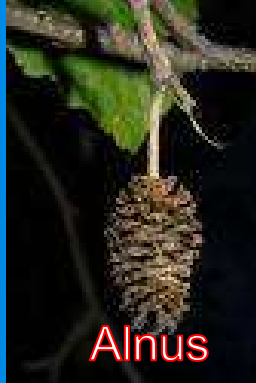
Corylus

Ailanthus

Fraxinus

Alnus

Acer

Ostrya

Vitis

Cerasus

Citrus sinensis

Prunus persica

Ceratonja

Juglans

Poa

MEYVE TIPLERİ

Agregat Meyve

Çiçek çok karpelli.
Her karpel ayrı ayrı kapanır.
Bütün karpellere ait
tek çiçek çevresi

Nymphaea

Rubus

Magnolia

Fragaria

Bileşik Meyve

Her bir karpelin çevresinde
ayrı bir çiçek çevresi vardır.

Ficus

Morus

Liquidambar

Ananas

Platanus

Bir ağacın yaşını
onu keserek
öğrenebilirsin

Ulan ne yaptınız??
325 yıllık ağacı
kestiniz!...

Gördün mü?...

